

DE OORLOG, 17 december 1914
 [ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27911]

[Donderdag 17 December 1914]

Inhoudsopgave 17 december 1914

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27911]	1
DE OORLOG	2
Een gevecht in de Noordzee.	3
Op Zee.	4
Een nieuwe kruiser.	4
Op het Westelijk oorlogstooneel.	4
Officieele Fransche berichten.	4
Officieele Duitsche berichten.	4
Een Italiaansche meening.	4
Officieele mededeeling.	5
In België en Frankrijk.	5
De strijd in Vlaanderen.	5
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	5
Officieele Duitsche berichten.	5
De strijd in Polen.	5
Officieele Fransche berichten.	6
De strijd op de Karpathen.	6
De gevechten in het Oosten.	6
BELGIË.	7
Oorlogsverhalen.	7
DUITSCHLAND.	7
Een spionage-zaak te Berlijn.	7
LUXEMBURG.	7
Verbetering van den toestand in Luxemburg.	7
OOSTENRIJK-HONGARIJE.	8
De plundering van het Ossolinski-Museum.	8
SCANDINAVIË.	8
De samenkomst der drie koningen.	8
RUSLAND.	9
Een leider van de "Zwarte Honderd" gesneuveld.	9
TURKIJE.	9
Turksche berichten.	9
Nederland en de oorlog.	9
Het station Baarle-Nassau.	9
Belgische vluchtelingen.	10
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	10
Oostenrijksch legerbericht.	10
Op Zee.	10
De zeeslag in de Noordzee.	10
BELGIË.	10
Rusland en Bulgarije.	10
TURKIJE.	10
Turken en Russen.	10
Posterijen en Telegrafie.	11
Mail voor Oost-Indië.	11
Mail voor West-Indië.	11
Mail voor Noord-Amerika.	11
[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27911]	11
DE OORLOG	11
De algemeene toestand.	11
Op Zee.	12
De Duitsche vloot aan de Engelsche kust.	12
Turksche berichten.	14
Hoe de "Magdeburg" verging.	15
Op het Westelijk oorlogstooneel.	15
Fransch communiqué.	15
De beschieting van de Belgische kust.	16
Atrecht.	16
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	16
Russisch legerbericht.	16

Naspeuringen van Paul Theelen: 17 december 1914

Van het Zuidelijk oorlogstooneel.	16
Serviërs en Oostenrijkers.	16
De terugtocht der Oostenrijkers.	16
BELGIË.	16
De Paus en de Belgen.	19
Wat België verloor.	19
DUI TSCHLAND.	20
Prijzen van levensmiddelen.	20
ENGELAND.	21
Een gezantschap bij den Paus.	21
De Belgische vluchtelingen.	22
De commandant van de "Emden".	22
De neutralen.	22
Een meeting te Birmingham.	23
FRANKRIJK.	23
Clemenceau over onze neutraliteit.	23
VEREENIGDE STATEN.	25
Een Amerikaansche persstem over Duitschland.	25
Van Dag tot Dag.	26
Een Vraag en een Antwoord.	26
Gemengde berichten.	29
Dieren mishandeling.	29
Kraaien.	29
Nederland en de oorlog.	29
De Koningin in Noord-Brabant.	29
Verkeer met Duitschland.	30
Belgische vluchtelingen.	30
Men schrijft ons uit Venlo:	30
Posterijen en Telegrafie.	30
Nederland en de Oorlog.	30
Het kamp op Plein XIII.	30
BELGIË.	30
Koning Albert's boek.	30
FRANKRIJK.	31
Fransche ridderlijkheid.	31
DUI TSCHLAND.	31
Belediging.	31
ENGELAND.	31
Een „mis" te Londen.	31
Sir Roger Casement.	31
OOSTENRIJK.	32
Tegenspraak.	32
ROEMENIE.	32
Roemenie's houding.	32
PORTUGAL.	32
Uitvoerverbod.	32
TURKIJE.	32
De groene vlag van den profeet die niet groen is.	32
ZUID-AFRIKA.	32
De inneming van Lüderitzbucht.	32
Engeland.	33
Een lastige staking.	33
BEURS EN NIJVERHEID.	33
De Amsterdamsche Beurs.	33
De Fransche geldmarkt.	34
De Oostenrijksch-Hongaarsche Bank.	34
De jaarlijksche balansen en de oorlog.	34
Uit Frankrijk.	34

5

EDITIE VAN 2 UUR. OCHTENBLAD. Eerste Blad. Dit nummer bestaat uit twee bladen.

DE OORLOG

Een gevecht in de Noordzee. — De gevechten in het Oosten. De prijzen der levensmiddelen in Duitschland.

10

Een gevecht in de Noordzee.

LONDEN, 16 December. (Reuter.) De Engelsche admiraliteit meldt, dat in de Noordzee hedenmorgen een belangrijke beweging van de Duitsche vloot plaats had.

15 Scarborough en Hartlepool zijn gebombardeerd.

Onze flottieljes zijn op verschillende punten in gevecht gewikkeld.

De actie wordt voortgezet.

20 [Zooals men in het artikel over den strijd over de macht ter zee (avondblad van 27 Nov.) heeft kunnen lezen, is de tactiek, die de vader der Duitsche marine, admiraal von Rantzau, meende dat de Duitsche vloot in de positie als die, welke zij thans inneemt, moet toepassen, deze: zij moet trachten door uitvallen de kracht van de overmachtige vijandelijke vloot te breken.

25 Uit den aard der zaak heeft een zwakkere vloot alleen bij een onverhoedschen uitval kans een niet te groote vijandelijke vloot tegenover zich te vinden. daardoor laat zich het schijnbaar nuttelooze - en misschien in strijd met verdragen, Scarborough en Hartlepool zijn, meenen wij, geen versterkte plaatsen - bombardementen van een paar Engelsche kustplaatsen verklaren. De Engelsche vloot, door de Engelsche zeeën verspreid: in het Kanaal, bij de Theems, ten Noorden van Schotland, heeft daar dicht

30 bij de kust van Yorkshire waarschijnlijk slechts een deel van haar schepen. Alles hangt er dus van af, ten eerste hoe tot de Duitschers het aanvallende eskader dat blijkbaar 's nachts volgens den kortsten weg, recht West, de Engelsche kust bereikt heeft - hebben durven maken. Alles op één kaart zetten, met zijn geheele vloot aanvallen, dat zal de Duitsche vlootvoerder wel niet gedaan hebben.

35 En ten tweede zal een groote factor zijn, hoe de Engelsche inlichtingendienst gewerkt heeft - de Engelschen hebben bij Dover een harde les gehad! - en hoe de eskaders der Engelschen gestationneerd zijn.

40 "Op verschillende punten zijn onze flotille slaags", zegt de Engelsche admiraliteit. Daar blijkt dus uit, dat meer dan één Engelsch smaldeel in het gevecht betrokken is. Maar wat voor flotilles zijn dat? Een groote torpedobooten is ook een flotille.

45 Wellicht heeft de bevelhebber van de Duitsche vloot gemeend dat de gelegenheid voor een uitval thans gunstiger is dan zij over een viertal weken zal zijn: de vervolging van het "Scharnhorst"-eskader heeft vele schepen van de Engelsche zeeën verwijderd. Geruchten liepen, dat ook dreadnoughts aan de vervolging deelnamen, maar het is vrijwel zeker dat het Engelsche zware kruiser-eskader geheel of gedeeltelijk naar den Zuid-Atlantischen oceaan is vertrokken en aan den slag bij Falklands-eilanden heeft deelgenomen.

En juist het Engelsche zware kruiser-eskader is door zijn groote snelheid en groote offensieve kracht tegenover een uitvallende vloot van onberekenbare waarde.

50 Red. H.]

LONDEN, 16 Dec. (Reuter.) De beschieting van Scarborough begon tegen acht uur. De bevolking snelde in groote opgewondenheid uit de huizen. Velen ijlden naar het spoorwegstation en sprongen in den trein, die juist naar Hull vertrok. Vele gebouwen

55 LONDEN, 16 Dec. (Reuter.) Lloyd deelt mede, dat de schade te Hartlepool aanzienlijk is. Een granaat trof een gashouder, die vuur vatte. Volgens geruchten zouden er in deze stad negen dooden zijn.

60 De uit de geschiedenis welbekende abdij van Whisby is gedeeltelijk vernield. De vijandelijke kruisers verdwenen in noordoostelijke richting.

65 LONDEN, 16 Dec. (Reuter.) De "Evening Chron." te Newcastle meldt: Men meent, dat drie Duitsche kruisers betrokken waren bij het bombardement van Hartlepool. Maar nauwelijks hadden zij het vuur geopend of zij werden aangevallen door vier Engelsche torpedootjagers.

70 LONDEN, 16 Dec. (Reuter.) De minister van oorlog deelt mede, dat de commandant van het fort ten westen van Hartlepool rapporteert:

De Duitsche oorlogsschepen openden het vuur tegen het fort tusschen acht en negen uur. De vijand werd teruggeslagen.

Een klein Duitsch schip opende eveneens het vuur tegen Scarborough en Whitby.

75 LONDEN, 16 Dec. (Reuter.) uit Hull wordt bericht:

De autoriteiten te Scarborough ontvingen vroeg in den ochtend de tijding, dat een aanval op de kust werd voorbereid; alles voor de verdediging werd zorgvuldig

Naspeuringen van Paul Theelen: 17 december 1914

gereedgemaakt; artillerie en infanterie begaf zich naar de aangewezen posten.

- 80 LONDEN, 16 Dec. (Reuter.) Volgens latere berichten was het mistig, toen het bombardement begon.
Talrijke vrouwen en kinderen liepen in nachtgewaad de straat op.
Ongeveer vijftig granaten ontploften. Twee kerken zijn beschadigd, van verschillende huizen werden de daken ingeschoten.
- 85 LONDEN, 16 Dec. (Reuter.) Een dagbladcorrespondent bericht: Hedenochtend had een zeegevecht plaats bij West-Hartlepool. Engelsche torpedo-jagers, die patrouilleerden, ontmoetten onverwachts drie Duitsche kruisers op acht mijlen afstand van de kust. De kruisers beschoten de torpedojagers.
- 90 LONDEN, 16 Dec. (Reuter.) Volgens de laatste berichten moeten te Scarborough 12 personen gedood en 24 gewond zijn.
- LONDEN, 16 Dec. (Reuter.) In een telegram uit Darlington aan de "Star" wordt medegedeeld, dat 20 personen te West-Hartlepool gedood zijn door Duitsche granaten en 80 gekwetst.
- 95 LONDEN, 16 Dec. (Reuter.) In een telegram uit Darlington aan de "Star" wordt medegedeeld, dat 20 personen te West-Hartlepool gedood zijn door Duitsche granaten en 80 gekwetst.
- 100 BERLIJN, 16 Dec. (W. B.) (Officieel.) Eenige schepen van onze vloot hebben een aanval gedaan op de oostkust van Engeland en in den vroegen ochtend van 16 dezer de beide versterkte kustplaatsen Scarborough en Hartlepool beschoten.
Over het verder verloop van dezen aanval kunnen op het oogenblik nog geen mededeelingen worden gedaan.
- Op Zee.**
- 105 **Een nieuwe kruiser.**
WASHINGTON, 16 December. (Reuter.) (Officieel.) Naar het heet, hebben de Duitschers het stoomschip "Cormorant", dat te Guam (-een der Marianeneilanden) is aangekomen, in een kruiser veranderd.
- 110 **Op het Westelijk oorlogstooneel.**
Officieele Fransche berichten.
Het Fransche gezantschap deelt omtrent de krijgsverrichtingen verder het volgende mede:
Zuidelijk van Yperen zijn wij vooruitgegaan doordien wij, na verbitterde gevechten, een zeker aantal loopgraven hebben bezet, gelegen in de eerste gevechtlinie der Duitschers. Op hun beurt hebben Engelsche troepen op schitterende wijze een bosch ten westen van Wytschalte stormenderhand genomen.
Geschutvuur is gewisseld in de streek van Albert en bij Roye, waar onze artillerie bijzonder in de weer is geweest.
- 115 Bij Crouy, (3 K-M. noordoostelijk van Soissons), was het geschutvuur heviger dan in de vorige dagen. I
n het la Grusie-woud en het Bolantebosch (Argonne) is aan de gister gemaakte vorderingen een vasteren ondergrond gegeven.
- 120 In den Elzas heeft een hevige vijandelijke tegenaanval er toe geleid, dat de vijand vaster voet kreeg in Steinbach waarvan wij ons meester hadden gemaakt, maar hij is er niet uit kunnen komen. Wij maakten gevangenen en zijn in het bezit gebleven van de heuvels die Cernay, waarvan wij ons juist hadden meester gemaakt, beheerschen.
- 125 **Officieele Duitsche berichten.**
BERLIJN, 16 Dec. (W. B.) Officieel wordt uit het groote hoofdkwartier gemeld:
In het Westen ondernam de vijand nieuwe aanvallen over Nieuwpoort, die door het vuur zijner schepen van uit zee werden ondersteund. Het vuren bleef echter volkomen zonder uitwerking. De aanval werd afgeslagen; 450 Franschen werden gevangen genomen.
Op het overige deel van het gevechtsterrein is slechts de bestorming van een door den vijand sedert eergisteren krachtig verdedigde hoogte ten westen van Sennheim vermeldenswaard.
(Sennheim is een plaatsje westelijk van Mülhausen in den Elzas, dicht bij Thann.)
- 130 **Een Italiaansche meening.**
140 In de *Corriere della Sera* verklaart de Italiaansche generaal-majoor Angelo Gotti, dat de beslissing van den oorlog vermoedelijk niet in Frankrijk zal vallen. Het offensief der Franschen en Engelschen is z. i. niet meer voldoende voor een krachtigen aanval. Indien de Duitschers in het oosten een beslissenden slag winnen, zou onmiddellijk hun

145 bewegelijkheid in het westen toenemen. Het Russische leger zou een crisis doormaken.
Zijn overmacht in aantal tegenover Duitschland en Oostenrijk zou belangrijk zijn
verminderd.

Officieele mededeeling.

150 Lord Kitchener deelt het volgende mede: Na een tijdperk van betrekkelijke rust is de
strijd in Noord-Frankrijk weder aangevangen. Een gecombineerde aanval werd gisteren
door de bondgenooten gedaan op de lijn Hollebeke-Wykschaete. Verscheidene Duitse
loopgraven werden genomen en een aantal krijgsgevangenen gemaakt en wij zijn een
flink eind vooruitgekomen.

155 **In België en Frankrijk.**

LONDEN, 16 Dec. (Reuter.) (Fransch communiqué.) Westende, ten noordoosten van
Lombertzijde, is hevig beschoten door een Engelsch eskader.
Het Belgische leger heeft een tegenaanval te Saint Georges afgeslagen en de
boerderijen aan den westelijken oever van de Yser bezet.
160 Wij hebben vorderingen gemaakt in de streek van St. Eloi.
In Argonne, aan de Aisne en in Champagne hebben artillerie-duels plaats gehad, waarin
het voordeel aan onze zijde was.

De strijd in Vlaanderen.

165 De oorlogscorrespondent M. van "De Tijd" bericht uit Siuis d.d. 15 Dec.:
De eigenaardige troepenbewegingen der Duitschers houden aan en niet minder hun
geheimzinnigheid. Voortdurend vertrekken nieuwe troepenmassa's naar het Yser- en
Yperenfront. Het zijn manschappen, die als vrijwilliger geoefend zijn en nu voor 't
eerst den strijd ingaan, meest jongelieden van 17-19 jaar, en voor het overige oude
170 mannen.
Zaterdag kwamen te Brugge een 700 cavaleristen aan, die onmiddellijk werden
doorgezonden naar Damme, tusschen Brugge en de Hollandsche grenzen, ter plaatse, waar
de verschillende kanalen elkander kruisen. Den volgenden dag arriveerden in Brugge
ongeveer 1500 man infanterie, welke eveneens naar dezelfde plaats werd gezonden,
175 zoodat de tweede verdedigingslinie Zeebrugge-Dudzeele-Damme-Gent nu zeer versterkt
is, terwijl de troepen er doorgaan met loopgraven te maken.
Als men de activiteit ziet, welke de Duitschers aan deze linie betoonen, dan zou men
haast gaan meenen, dat ze een a.s. échec aan de Yser niet onmogelijk achten, wat
overeenstemt met de verschillende kleinere vorderingen, die de geallieerden de
180 laatste weken hebben weten te behalen.
Mogelijk ook beproeven de Duitschers juist heden een nieuwen grooten aanval in de
streek Dixmuiden-Rousselaere en Kortrijk. Vanavond zijn daar hevige gevechten
begonnen, die op het oogenblik nog met onbeslistens uitslag voortduren. Slechts het
bombardement van Zeebrugge evenaardde het gedonder van het geschut, dat ook te Sluis
185 op het oogenblik gehoord wordt.

Op het Oostelijk oorlogstooneel.

Officieele Duitse berichten.

190 BERLIJN, 16 Dec. (W. B.) Officieel wordt uit het groote hoofdkwartier gemeld:
Van de Oost-Pruisische grens is niets nieuws te melden. In Noord-Polen verloopt de
begonnen aanvalsbeweging normaal. Verschillende sterke steunpunten van den vijand
werden genomen, en daarbij ongeveer 3000 man gevangen, en vier mitrailleurs buit
gemaakt. In Zuid-Polen wonnen onze troepen, die daar vereenigd met die van onze
195 bondgenooten, terrein.

De strijd in Polen.

200 BERLIJN, 16 Dec. (W. B.) De "Nordd. Allg. Zeitung" verneemt uit Boekarest, dat
volgens berichten aan de "Nowoje Wremja" van zijn oorlogscorrespondent in Polen het
Russische offensief volkomen mislukt is. De Russische troepen bevinden zich in een
uiterst kritieken toestand. Een en ander is het gevolg van de geduchte kracht van bet
offensief van von Hindenburg. De verpleging en approviandeering van de Russische
troepen ontmoet haast onoverkomelijke moeilijkheden, daar zij door de Duitschers van
het oosten en westen bedreigd worden. Slechts een uiterste en buitengewoon krachtige
inspanning of een algeheele terugtocht kan de Russen uit dezen toestand redden. In
205 elk geval zal zulk een poging zeer groote offers vergen.
Dit bericht van het Russische blad, hetwelk den censor voor het verschijnen van de
courant niet is voorgelegd, vermeerderde in Petersburg nog de wanhopige stemming.
De "Nowoje Wremja" is op last van den gouverneur van de stad door de politie in
beslag genomen.

210

Officieele Fransche berichten.

De Fransche legatie meldt:

215

De Oostenrijksche korpsen die ten zuiden van Belgrado optreden, zijn tot den vollen aftocht gedwongen en hebben overhaast de Sava en de Donau moeten overtrekken. De Serviërs bezetten Maandagavond alle heuvels die de hoofdstad, welke zij zich gereedmaakten binnen te trekken, beheerschen.

De strijd op de Karpathen.

220

Het "Berl. Tagebl." verneemt uit het Oostenrijksch oorlogskwartier: "ondanks sneeuw en ijs rukken de Oostenrijksch-Hongaarsche troepen in de Karpathen voortdurend voorwaarts; de cavalerie nam verscheidene passen en vervolgt de terugtrekkende Russen in voortdurende achterhoedegevechten. Het aantal gevangenen stijgt nog steeds. In de laatste dagen werden er 2000 weggezonden. In Hongarije zijn thans geen Bussen meer. De Russen zijn in Galicië van twee zijden ingesloten en werden daardoor genoodzaakt tot troepenverschuivingen van het eene front naar het andere. Daardoor werd de Karpathenlinie verzwakt zonder dat de verplaatsing der troepen naar west-Galicië tijdig genoeg plaats had, om den aanval der Oostenrijkers en Duitschers te kunen voorkomen.

225

230

De gevechten in het Oosten.

Aan een opstel van den militairen medewerker van de "Voss. Zeit." ontleenen wij het volgende: In West-Galicië hebben de operaties der bondgenooten het eerste werkelijk naar buiten blijkende, tastbare succes behaald. De linkervleugel van het Russische leger strekt zich uit van het Oosten van Krakau tot in de Karpathen, waar het aanleuning en bescherming voor zijn flank zocht. De bondgenooten richtten hunne aanvallen voornamelijk tegen de beide Russische vleugels in Noord-Polen en Galicië, terwijl zij op de overige punten van het front meer verdedigend optraden. De hier staande gedeelten van het Russische leger werden door de bondgenooten tegelijkertijd van twee kanten uit aangevallen. Ten oosten en ten zuiden van Krakau traden de Oostenrijksch-Hongaarsche troepen in oostelijke richting op en tegelijkertijd drongen andere gedeelten van het leger op tegen de linkerflank der Russen.

235

240

De van beide zijden aangevallen en ingesloten Russen konden aan dezen aanval geen weerstand bieden. Nadat zij hun eerste vooruitgeschoven posities hadden moeten opgeven, werden zij in de buurt van Limanowa, ten Z.O. van Krakau, verslagen en teruggeworpen. Tegelijkertijd werd begonnen met een vervolging, die gedurende eenige dagen met succes werd voortgezet. Eerst door die vervolging kan de overwinning bij Limanowa tot haar recht komen en effect hebben op het verloop der gevechten in West-Polen.

245

250

Dat die vervolging succes heeft gehad, blijkt uit het jongste officieele bericht van Oostenrijksche zijde. Daarin wordt er speciaal op gewezen, dat de vijand van het zuiden uit vervolgd wordt. Daarmede is dus gezegd, dat de Russen in hun linkerflank omvat en verslagen zijn en dat hun de mogelijkheid van een aftocht afgesneden is. Door de vervolging van het zuiden uit werd de vijand natuurlijk naar het noorden teruggeworpen, waardoor hij van zijn natuurlijke achterwaartsche verbindingslijnen afgesneden werd en gedrongen naar de in West-Polen staande hoofdmacht, waardoor deze weder in wanorde en verwarring gebracht werd.

255

260

De door de Oostenrijksch-Hongaarsche troepen bereikte linie Jaslo-Rajbrot-strekt zich uit van de streek ten oosten van Krakau naar de Wisloka, een rechter zijrivier van de Weichsel. (Rajbrot ligt ten oosten van Krakau in de buurt van Bochnia, Jaslo ten zuidoosten daarvan aan Wisloka) Zodoende ia het grootste ? van West-Galicië weder door de Oostenrijkers bezet en van vijanden gezuiverd ?n verder optreden in deze richting k? onmiddellijk in de linkerflank van de in West-Polen staande Russische krijgsmacht. Dit heeft zich reeds doen gevoelen, daar ook het Russische front in Zuid-Polen, volgens het Oostenrijksche communiqué, reeds aan het wankelen is gebracht. Er zijn reeds berichten ontvangen omtrent den terugtocht der Russen op het geheele front tot Petrikau toe. De Russen hebben dus blijkbaar ingezien, dat verdere tegenstand in Polen geen nut heeft en zijn daarom den terugtocht begonnen. Van de wijze, waarop de vervolging door de Oostenrijksche troepen in de eerstvolgende dagen zal geschieden, zal afhangen of de terugtocht der Russen tot een vernietigende nederlaag zal worden.

265

270

Van de gevechten op den noordelijken legervleugel in de sreek tusschen Lowitsj en de Weichsel wordt slechts bericht, dat de operaties worden voortgezet, dat zij dus in geenerlei opzicht door tegenmaatregelen der Russen worden verhinderd. Het ongunstige weder oefent trouwens een belemmerenden invloed uit, zoodat de beslissing hier nog wel langer op zich zal laten wachten.

275

Het offensief der Duitsche troepen aan de zuidelijke grens der provincie Oost-Pruisen tegen de versterkte Narew-afdeeling is gestuit op een veel sterkere Russische legermacht. Blijkbaar hebben de Russen tijdig het gevaar ingezien, dat hun rechtervleugel bedreigde en daarop de nog beschikbare reserves in het veld gevoerd. Den aanval op deze talrijke troepenmacht, die bovendien nog kan steunen op de Narew-versterkingen, scheen weinig kans op succes te hebben. Diensvolgens werden de Duitsche troepen teruggebracht naar hun oude stellingen, die sedert geruimen tijd versterkt en van allerlei versperringen voorzien zijn. Daar kunnen zij een aanval van een talrijker legermacht met succes afwachten, zooals uit de gevechten van den laatsten tijd reeds herhaaldelijk is gebleken. Of de Russen tot een aanval op Oost-Pruisen zullen overgaan, dan wel zich tevreden stellen met den terugtocht der Duitsche troepen en het daardoor afgewend gevaar voor hun rechtervleugel, valt nog niet uit te maken.

290 **BELGIË.**

Oorlogsverhalen.

Een onzer lezers deelt mede, dat het verhaal, dezer dagen door onzen Antwerpschen correspondent meegedeeld, omtrent een brief van een in Duitschland gevangen Belgischen soldaat, die onder den postzegel geschreven had, dat hij zijn beide beenen kwijt was, een paar maanden geleden reeds in Duitschland verteld werd, maar van een Duitschen soldaat, die in Frankrijk gevangen was. Wij zullen onzen correspondent te Antwerpen naar het geval vragen.

DUITSCHLAND.

300 **Een spionage-zaak te Berlijn.**

In de gevangenis te Moabit (Berlijn) bevindt zich op het oogenblik een Belgische dame; volgens haar zeggen taalonderwijzeres, die kort voor het uitbreken van den oorlog naar Berlijn gekomen was en daar een deftige woning had betrokken. Daar zij door haar doen en laten den argwaan had opgewekt, werd zij, van af het begin van den oorlog, geregeld door eenige politiebeambten in het oog gehouden en dezen constateerden reeds spoedig, dat zij in betrekking stond tot verscheiden Engelschen, met welke zij de duurste wijnrestaurants bezocht.

Zij verklaart, dat een Engelsch vriend te Brussel haar de middelen verschaftte voor haar weelderige levenswijze en dat zekeren dag een kennis van dien vriend, eveneens een Engelsche, haar te Berlijn kwam opzoeken en haar de groeten uit Brussel had gebracht. Die man was eenigen tijd later teruggekomen met het verzoek een boek langs den omweg over Denemarken naar Engeland te brengen. Hij had haar ook een biljet voor de reis naar Denemarken bezorgd en haar ook naar het Anhaltstation gebracht, vanwaar zij eerst een eindje naar het zuiden en dan naar Warnemünde zou sporen.

315 De politie echter, die van deze reis had vernomen, nam haar aan het station in hechtenis. Het boek, dat zij bij zich had, bevatte mededeelingen over belangrijke militaire aangelegenheden.

De vrouw verklaarde, dat zij niet had geweten wat in het boek stond en dat zij ook niet van plan was geweest naar Engeland te gaan, maar eenvoudig de haar voor den te bewijzen dienst beloofde 500 Mk. had willen opstrijken. De politie hechtte echter geen geloof aan die verontschuldiging en de Belgische zit thans in de gevangenis in afwachting van het gerechtelijk onderzoek.

LUXEMBURG.

325 **Verbetering van den toestand in Luxemburg.**

Onder dagteekening van 15 Dec. bericht de correspondent van "De Tijd" in Luxemburg: De goede verstandhouding, welke in den laatsten tijd heerscht tusschen de regeering hier en het Duitsche militaire bestuur, dat tactisch weet op te treden, is oorzaak, dat er in den chaotischen toestand een beetje orde en regel komt. Kort geleden verheugde zich de bevolking over het feit, dat verscheiden militaire maatregelen werden opgeheven; er moest weer in de mijnen gewerkt worden, waardoor het raderwerk der industrie weder aan het loopen ging; betere toestanden werden geschapen voor de Luxemburgsche spoorwegbeambten; het telefoonverkeer in Luxemburg is weder hersteld, waardoor de handel nu veel beter vlot. Thans is de regeering bezig hare krachten in te spannen om ook den slechten toestand van het postverkeer, waaronder vooral de handel hier nog erg te lijden heeft, te verbeteren. De heer Eischen heeft reeds met het militair bestuur aangaande deze quaestie geconfereerd, en na een paar dagen zal ook deze storing in het land worden opgeheven.

340 Als men bedenkt, dat de handel van Luxemburg met Frankrijk door allerlei storingen absoluut is opgeheven, en ook naar den kant van België zooveel moeilijkheden bestaan, dat van uitvoer naar dit land geen sprake meer kan zijn, gevoelt men, dat aan

Luxemburgs handel, die momenteel alleen op Duitschland is aangewezen, door de storing in het postverkeer groote schade wordt toegebracht.

345 De Staatsminister heeft den militairen commandant voorgesteld een militaire controle in te stellen te Trier, die alle postcolli met een stempel kan voorzien, en in plaats van uit Keulen, waar alles veel te lang blijft liggen, van Trier uit verder naar Duitschland te doen verzenden.

Men moet de activiteit der Luxemburgsche regeering bewonderen, maar vooral respecteeren de tactiek en de diplomatie van den grijzen president, wiens beleid, 350 geloof ik, de eenige oorzaak is, dat het volk zich zoo waardig en kalm blijft gedragen.

Een staaltje. Eischen, die zelf een uitstekend journalist is, heeft de vaste overtuiging, dat in deze zware tijden de pers een machtige factor is om de bevolking in een waardige en kalme stemming te houden en tevens om zijn invloed, als hoogste 355 regeeringspersoon overal te doen doorwerken. Dientengevolge verzoekt hij tweemaal in de week de hoofdredacteuren der hier verschijnende bladen in zijn kabinet te komen, om over den toestand in het land te confereeren. Op de hem eigen hoffelijke én charmante wijze, spreekt hij dan met de vertegenwoordigers der pers over de regeeringsmededeelingen, welke in de bladen moeten geplaatst worden, geeft intusschen 360 allerlei raad, licht hen in omtrent eventueel te nemen maatregelen en brengt in één woord de pers met den toestand en de besluiten der regeering volkomen op de hoogte. Zoo ziet men in de hier verschijnende couranten het regeeringsprincipe gehuldigd, dat met waardigheid én kalmte alles te bereiken is; doch weinigen vermoeden, dat achter dit perswerk de diplomaat Eischen zit, die zoo prachtig zijn diplomatie in dienst der 365 journalistiek weet te stellen.

Zoo blijft de toestand onder het volk rustig. Wel kwamen eenige incidenten voor, doch deze blijven voor de verantwoordelijkheid der betrokken personen. Gen. daden worden door de bevolking ten strengste afgekeurd.

370 Een bureau-ambtenaar werd gevangen genomen, wjl hij, naar men zegt, over troepenbeweging der Duitschers aan Frankrijk mededeelingen had gedaan, die als grove spionage waren te beschouwen.

De feiten zijn tot hiertoe nog niet bewezen, doch onder zware verdenking blijft hij in arrest. Ook werden bij een bewoner in de Bahnhof-avenue voorwerpen gevonden, die van het slagveld waren gestolen, wederom een verboden handeling, die de Duitschers 375 hier zwaar bestraffen. Deze daden hebben echter aan de kalme stemming der Luxemburgers geen afbreuk gedaan, die, naar het voorbeeld der Regeering, zich waardig gedragen.

Legt de regeering een loffelijke activiteit aan den dag ten opzichte van de eigen inwoners van het groothertogdom, ook de in het buitenland verblijvende Luxemburgers, 380 die moeilijk hun eigen land kunnen bereiken, hebben reden tot dankbaarheid. We hebben reeds melding gemaakt van het feit, dat door tusschenkomst van den Hollandschen minister Loudon, den in België verblijf houdende Luxemburgers een groote som gelds werd toegezonden. Ditzelfde is nu ook geschied, aan de veel grootere kolonie van Luxemburgers in Frankrijk. Door bemiddeling van den consul in Bordeaux is 385 een steuncomité gevormd voor behoeftige Luxemburgers in Parijs, dat geregeld bijdragen van onze regeering ontvangt.

OOSTENRIJK-HONGARIJE.

De plundering van het Ossolinski-Museum.

390 Uit Berlijn wordt ons gemeld:

In verband met het bericht over de plundering van het beroemde Ossolinski-museum te Lemberg vertelt een kunstkenner in de "Neue Freie Presse" bijzonderheden over de kunstschaten van dit museum. De kunstcollecties bestonden uit etsen, kaarten, 395 manuscripten, munten en schilderijen. Reeds in het begin der vorige eeuw telde het museum 25,000 boekwerken, 20,000 munten en medailles, 10,000 gipsafgietsels, tal van schilderijen en beeldhouwwerken. Het instituut is in het bijzonder belangrijk voor de geschiedenis der Poolsche letteren. Het kostbaarste schilderij van het Ossolinskimuseum bevindt zich te Weenen; het is een prachtig portret van Titiaan.

SCANDINAVIË.

De samenkomst der drie koningen.

De samenkomst der drie koningen te Malmö wordt door de Zweedsche pers met groote voldoening begroet. De "Tidningen", een voorname liberale courant te Stockholm 405 schrijft: "Deze op politiek gebied zoo belangrijke ontmoeting is een ongewone, in de moderne geschiedenis van Scandinavië nooit voorgekomen, gebeurtenis. Op een wijze, die geen misverstand toelaat, wordt ten aanschouwe van geheel de wereld aangeduid, dat de drie staten gevoelen, dat zij bij elkander behooren en dat zij ook verder

hunne neutraliteit onwrikbaar villen handhaven. De last, dien allen van den kant der oorlogvoerende hebben ondervonden moest hen wel, meer dan ooit, doen inzien, dat zij bij elkaar behooren. Reeds op 5 November hebben de drie staten een gemeenschappelijk protest wegens bemoeilijking der neutrale scheepsvaart aan de oorlogvoerenden gericht en nu moet op deze koningsaamenkomst voor die politiek van afweer een breedere praktische basis gevonden worden. Het zou echter onjuist zijn daaruit de gevolgtrekking te willen maken, dat er van nu af een periode is aangebroken van een gemeenschappelijke politiek der drie koninkrijken.

Het Stockholmsche dagblad meent dan ook, dat hoewel het aantal der gemeenschappelijke Skandinavische belangen tamelijk groot ia en de samenwerking der drie staten door de samenkomst der koningen en hunne ministers wel aan belang zal winnen, men toch ook de grenzen van een mogelijk samengaan niet te ver moet trekken.

Het Deensche regeeringsblad "Politiken" schrijft: "De samenkomst geeft uiting aan een streven naar samenwerking, aan welke reeds lang in het noorden behoefte werd gevoeld. Ze is echter niet bestemd om een nieuwe politiek in te leiden. Elk der drie Noorsche rijken heeft gedurende de wereldcrisis met bijzondere moeilijkheden te kampen en moet zelf zoeken die te overwinnen. Wederzijdsche verplichtingen worden niet aangegaan en zouden ook niet van eenig nut kunnen zijn, doch het gevoel, dat de drie volkeren, zonder dwang van eenige zijde, hunne wederzijdsche vriendschap toonen en deze blijken te beschouwen als een natuurlijk gevolg hunner situatie is van groote waarde. De samenkomst te Malmö is te beschouwen als de uitdrukking daarvan, als een gebeurtenis, die in het geheele Noorden met vreugde zal worden begroet.

In het Zweedsche dagblad "Sozialdemokraten" schrijft de partijleider Hjammer Banting: "Dit bericht verrast ons als de beste Kerstgave voor het Zweedsche volk. De politieke leider, die het initiatief tot deze samenkomst voor de bevestiging des vredes en der neutraliteit heeft genomen, heeft zich tegenover alle volkeren van het Noorden verdienstelijk gemaakt.

RUSLAND.

Een leider van de "Zwarte Honderd" gesneuveld.

Golochef, de president van den beruchten Bond der echt-Russische mannen te Kief, is gesneuveld.

Golochef was onder de lieden van zijn slag een man van groot aanzien, als een der ergsten onder de reactionnaire opruiers. Hij organiseerde van tijd tot tijd met zijn geestverwanten en geholpen door het schuim van de stad, onder quasi-vaderlandsche vlag, ongeregeldheden, waarvan vooral Joden de slachtoffers waren.

TURKIJE.

Turksche berichten.

KONSTANTINOPEL, 16 Dec. (W. B.) Rapport van het hoofdkwartier:

Een Russische cavaleriebrigade met een bataljon infanterie, viel 13 dezer een detachement, door onzen rechtervleugel afgezonden, aan, doch werd teruggeworpen.

(Waar!)

Op de grens van het vilajet Wan namen onze troepen het offensief, grepen den vijand bij Sarai aan en veroverden met storm eenige vijandelijke steunpunten.

Een onzer afdeelingen in Aserbeidsjan is in de richting van Selmas (Diliman) naar Perzië getrokken.

Bij Saldos op den zuidelijken oever van het Oermiameer versloeg Turksche en Perzische cavalerie een kozakkenregiment, dat veertig dooden en vele gewonden kreeg. Een Russische stoomboot werd genomen en de in Oermia opgeslagen munitievoorraad werd buitgemaakt en tot ontploffing gebracht.

Perzische stammen strijden schouder aan schouder geestdriftig met ons tegen alouden vijand.

Nederland en de oorlog.

Het station Baarle-Nassau.

Men schrijft het volgende:

In eenige dagbladen heeft het bericht gestaan onder het hoofd "Vluchtelingenoord" dat aan onze grens, loopende door het station Baarle-Nassau, Duitsche soldaten staan. Daaruit zou kunnen worden afgeleid, dat die militairen zich bevinden in de Belgische enclave Baarle-Hertog, hoewel zij niet in die enclave zouden kunnen komen zonder over Nederlandsch gebied te gaan.

Er bestaan echter twee stations Baarle-Nassau, n.l. Baarle-Nassau, dorp, liggende op de grens van de Belgische enclave Baarle-Hertog en Baarle-Nassau grens, ligende op de "grote" grens tusschen Nederland en België. Alleen in dit laatste station, dat in België Weelde Merxplas wordt genoemd en dat door de grens in tweeën wordt gedeeld,

bevinden zich op het Belgisch gedeelte Duitsche militairen.

475 In de Belgische enclave zijn uiteraard geen Duitsche soldaten, daar ons gebied door hen niet mag worden betreden.

Belgische vluchtelingen.

480 Voor den extra-trein naar Antwerpen van hedenochtend 7 uur 10 hebben zich 124 uitgewekenen opgegeven; onder hen zijn 25 personen uit Nunspeet, 15 uit Dalen (Drente), 1 uit Aalsmeer, 1 uit Groningen en 4 uit Texel.

Laatste Berichten.

Op het Oostelijk oorlogstoneel.

485 **Oostenrijksch legerbericht.**

WEENEN, 16 Dec. (W. B.) (Officieel.) In Galicië en Zuid-Polen wordt de terugtrekkende vijand op het geheele front vervolgd. Bij Lisko, Krosno, Jaslo en Bialatals bieden sterke Russische troepen tegenstand.

490 Onze troepen zijn in het Doenajetz-dal al strijdend doorgedrongen tot Zakliczyn. Ook Bochnia is weder door ons genomen.

In Zuid-Polen moest de vijandelijke achterhoede overal na korten strijd voor de troepen der bondgenooten het veld ruimen.

495 In de Karpatha hebben de Russen hunnen opmarsch in het dal van de Latorcza nog niet opgegeven. In het bovendal der Nadwornaer Bystryca werd een aanval van den vijand afgeslagen.

De bezetting van Przemysl heeft dezer dagen wederom een krachtigen uitval gedaan, waarbij de Hongaarsche landstorm zich door bestorming van een steunpunt met draadversperring onderscheidde.

500 Zoals gewoonlijk werden weder krijgsgevangenen en buitgemaakte machine-geweren medegebracht naar de vesting.

Op Zee.

De zeeslag in de Noordzee.

505 LONDEN, 16 Dec. (Reuter.) Officieel communiqué. Hedenochtend hield een eskader Duitsche kruisers een demonstratie op de kust van Yorkshire en bombardeerde Hartlepool, Whitby en Scarborough.

Een aantal van de snelste Duitsche schepen werden voor dit doel gebruikt. Zij bleven ongeveer een uur in het gezicht van de kust en werden aangevallen door Britsche oorlogsschepen, die op patrouille waren en trachtten hun den pas af te snijden.

510 Maar de Duitschers vluchtten full speed en verdwenen in de mist.

De verliezen aan weerszijden hebben weinig te betekenen.

515 De Admiraliteit neemt deze gelegenheid te baat om te verklaren, dat dergelijke demonstraties tegen niet-versterkte steden of handelshavens, hoewel gemakkelijk uit te voeren, wanneer tegen eenig gevaar niet wordt opgezien, van geen militaire beteekenis zijn. Zij kunnen het leven kosten aan een zeker aantal burgers en schade toebrengen aan particulier eigendom.

Dit zijn zeer betreurenswaardige zaken, die echter geenszins wijziging mogen brengen in de algemeene vlootpolitiek.

520 **BELGIË.**

Rusland en Bulgarije.

525 BERLIJN, 16 Dec. (Bureau Norden.) Volgens een bericht uit Sofia heeft een gewezen agent van het Russische gezantschap te Sofia, Suvalek geheeten, een vlugschrift gepubliceerd onder den titel "weg met het masker". Dat zou vele geheime documenten van het Russische gezantschap moeten bevatten, uit welke de anti-Bulgaarsche politiek van Rusland duidelijk zou blijken. De publicatie moet in Bulgarije buitengewoon opzien hebben gebaard.

De Russische gezant zou de Bulgaarsche regering hebben verzocht de brochure in beslag te doen nemen.

530

TURKIJE.

Turken en Russen.

535 KONSTANTINOPEL, 16 Dec. (W. B.) Gevechten aan de oostgrens van het vilajet Wan (Armenië), die verscheiden dagen aanhielden, zijn gunstig voor ons verlopen. De stelling bij Sarai, die door den vijand hardnekkig werd verdedigd is, nadat onze troepen een omtrekkende beweging hadden gemaakt, in onze handen gevallen. De vijand trekt terug in de richting van Kotur, (grensvesting in de Perzische provincie Aserbeidjon), achtervolgd door onze cavalerie. Onze troepen zijn Sarai binnengetrokken.

540

OCHTENDBLAD. Tweede Blad.

Posterijen en Telegrafie.

Mail voor Oost-Indië.

545 De afvaart van het s.s. "Grotius" van de Maatschappij Nederland naar Ned. Oost-Indië is gewijzigd en thans bepaald op Zondag 20 December.

De laatste buslichting voor de met deze gelegenheid te verzenden correspondentie blijft gehandhaafd aan het hoofd-postkantoor op 12 uur 's middags en de laatste inneming voor aangeteekende stukken op 11 uur 's morgens.

550 **Mail voor West-Indië.**

De laatste buslichting voor de correspondentie. te verzenden met het s.s "Prins Willem V" van den Kon. West-Indischen Maildienst dat Vrijdag 18 December naar Paramaribo afvaart, aan het hoofd-postkantoor is gesteld op 12 uur 's middags en de laatste inneming voor aangeteekende stukken op 11 uur 's morgens.

555

Mail voor Noord-Amerika.

560 Het s.s. "Gorredijk" van de Holland-Amerika Lijn van Rotterdam naar New-York zal afvaren op Zaterdag 19 December a.s. en met die gelegenheid zal alléén die correspondentie worden verzonden welke van een desbetreffende aanwijzing is voorzien. De laatste buslichting zal aan het hoofd-postkantoor alhier geschieden om 5 u. 30 min. 's avonds en de laatste inneming voor aangeteekende stukken om 4 u. 30 min. 's avonds.

565

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27911]

EDITIE VAN 4 UUR. AVONDBLAD. Eerste Blad. Dit nummer bestaat uit twee bladen.

DE OORLOG

570 **De algemeene toestand. – Deutsche oorlogsschepen aan de Engelsche kust. – De beschieting van de Belgische kust. Een reisje naar Gent. – Prijzen van levensmiddelen in Deutschland. – Clemenceau en de neutraliteit van Nederland.**

De algemeene toestand.

575 De beschieting van Engelsche havenplaatsen langs de kust door Deutsche schepen, is het belangrijke feit dat gisteren werd gemeld.

580 De vraag of die beschieting geoorloofd was, behoort tot de moeilijkheden van het internationale recht. Wij herinneren aan de veelbesproken en veelbestreden vraag of bijv. Den Haag van uit zee zou mogen worden beschoten. Want voor den zeeoorlog gelden nog bepalingen, die voor den oorlog te land reeds lang zijn gewijzigd. Prof. De Louter zegt in zijn "Stellig Volkenrecht":

585 "Evenmin als in den zeeoorlog het beginsel van het moderne oorlogsrecht, dat de strijd alleen tusschen staten en hunnen organen wordt gevoerd, is doorgedrongen, ?en weinig is daarin het denkbeeld o den omvang en duur van het berokkend leed tot een onvermijdelijk minimum te bepalen algemeen in toepassing gebracht."

Wat nu de beschieting van zeeplaatsen betreft, de bepalingen der Haagsche Conventie maken het duidelijk, zegt deze hoogleeraar, "dat de conventie een directe en ?ieve verdediging vordert om een bombardement te wettigen. Zoolang de stad zelve niet wordt verdedigd, zal noch de aanleg van forten, noch de verdediging der kust een bombardement tot een geoorloofde oorlogsgedaan maken. Dit gewichtig verbod is eene aanvulling en bevestiging van de in 1899 erkende beginselen en tegelijkertijd een eerste toepassing op den zeeoorlog van den stelregel, dat bijzondere personen en goederen door den oorlog niet worden getroffen."

595 Maar de conventies verbieden niet, dat militaire werken en inrichtingen worden beschoten en vernield. Art. 2 van de conventie bepaalt dat "militaire werken militaire en marine-gebouwen, depôts van wapenen en oorlogs-materieel, werkplaatsen en inrichtingen bestemd om in de behoeften van leger en vloot te voorzien alsmede de oorlogsschepen die zich in de haven bevinden", mogen worden beschoten. En dit artikel bepaalt tevens, dat de commandant van het bombardeerend eskader niet aansprakelijk kan worden gesteld voor de onwillekeurig toegebrachte schade aan particuliere bezittingen. Maar de commandant moet maatregelen nemen, om de stad zoo weinig mogelijk te doen lijden.

600 De eenigszins gewrongen redactie van dit artikel, zegt prof. De Louter, is een gevolg bvan en poging om tegenstrijdige gevoelens met elkaar te verzoenen, zooals in meer

605 bepalingen betreffende den zeeroorlog.

Het is nu de vraag, of de Duitsche eskadercommandant zich aan die bepalingen heeft gehouden. Scarborough is een open, onverdedigde stad, waarbij alleen thans eenige werken zijn aangelegd om een landing te voorkomen; Hartlepool is een open stad, 610 waarbij een fort gelegen is. Beide plaatsen werden beschoten, en men krijgt uit de berichten van Engelsche zijde den indruk, dat de beschieting niet beperkt gebleven is tot "de militaire werken, militaire en marine-gebouwen, depôts, werkplaatsen en inrichtingen voor de voorziening in de behoeften van leger en vloot" - maar dat opzettelijk ook op de kustplaatsen zelf is geschoten. Dat blijkt uit de beschrijving 615 van het gevecht, dat blijkt uit het beschieten van de gasfabriek en de gashouders en de gebouwen langs de haven.

Maar er is nog iets. De commandant der maritieme macht mag op de militaire en maritieme inrichtingen schieten, na sommatie en na een redelijken tijd... indien geen ander middel mogelijk is en de plaatselijke overheden niet zelf tot de vernieling 620 zijn overgegaan.

Tegen die voorafgaande waarschuwing zegt prof. De Louter en het daaraan ge?pelde tijdverlies werd van verschillende ?en bezwaar ingebracht en ernstige militaire bedenkingen geopperd. En derhalve ?d bepaald, dat militaire redenen een onmiddellijke handeling kunnen vorderen, ? elk uitstel verbiedt. Bij een overvalling, als thans 625 geschiedde, is het niet denkbaar, dat een commandant een sommatie doet en den redelijken tijd ?cht, die art. 2 der conventie voorschrijft; hij zal zich dus beroepen op de "militaire redenen, die een onmiddellijke handeling ?deren". Doch ook in dit geval moet de commandant maatregelen nemen, om de stedn zoo ? mogelijk te doen lijden.

630 Of bij den overval daarmede voldoende rekening is gehouden, mag zeker worden betwijfeld.

De aanvankelijke berichten dat de beschieting der kust gevolgd was door een aanval der Engelsche flottieljes op dit beschietende Duitsche eskader en dat daarvan de actie het gevolg is geweest, verdienen eenige herziening. Volgens het Engelsche ?cht 635 vielen Britsche oorlogsschepen die op patrouille waren en op het kanongebulder aankwamen de Duitsche schepen aan, doch deze vertrokken met volle kracht en verdwenen in den mist. Daardoor en door het feit, dat de Duitsche schepen een groote ?heid hadden, schijnt de vervolging van ? niet veel succes te hebben opgeleverd.

Het doel van die beschieting is klaarblijkelijk, naar de Engelsche bladen meenen, de 640 Britsche admiraliteit te noodzaken de strategie te wijzigen en schepen af te zonderen voor kustbescherming, zoodat de eskaders ter zee kleiner worden.

Maar de admiraliteit maakt tevens bekend, dat zulke aanvallen, hoe betreurenswaardig ook, geen wijzigingen mogen brengen in de algemeene vlootpolitiek.

645 De berichten over den strijd te land zijn weer uiterst karig. In Noord-Frankrijk en Zuid-België werden door de geallieerden aanvallen gedaan op de Duitsche stellingen, waarbij gevangenen werden gemaakt. De Engelsche berichten melden, dat Duitsche krijgsgevangenen werden gemaakt, de Duitsche dat Franschen werden gevangen genomen. De Engelsche berichten melden dat Duitsche loopgraven werden genomen, de Duitsche dat 650 de aanvallen werden afgeslagen. Klaarblijkelijk wordt in beide mededeelingen hetzelfde gevecht bedoeld, maar worden van partieele gevechten resultaten gemeld of... verzwegen.

En op het oostelijk gevechtsterrein worden de bewegingen voortgezet, met gevechten en schermutselingen tusschen voor- en achterhoeden, zonder belangrijke beslissingen. Het 655 blijkt wel, dat in het zuiden, aan de Karpathen de toestand van de Russen beter is, dan uit de berichten van de laatste dagen was op te maken. De Russische officieele mededeeling: "door onze manoeuvres wisten wij de Oostenrijkers, die van de andere zijde der Karpathen kwamen, tegen te houden", wordt bevestigd door de Oostenrijksche mededeeling: "In de Karpathen hebben de Russen hun opmarsch in het dal van de 660 Latorcza nog niet opgegeven."

Men zou hieruit kunnen opmaken, dat de aanvankelijke terugtocht der Russen weder in een offensieve beweging werd omgezet en dat de Oostenrijkers niet in staat waren zich daartegen te verzetten, of de Russen tegen te houden.

665 **Op Zee.**

De Duitsche vloot aan de Engelsche kust.

LONDEN, 16 Dec. (Reuter.) Het ministerie van oorlog deelt mede: Te Hartlepool werden drie schepen opgemerkt, naar het scheen twee slagkruisers en een pantserkruiser. Te acht uur begon het bombardement, een kwartier later rapporteerden 670 de batterijen, dat zij den vijand hadden getroffen en schade toegebracht. De schepen

Naspeuringen van Paul Theelen: 17 december 1914

voeren te 8 uur 50 weg.

Er werden geen Britsche kanonnen geraakt. Een granaat viel te midden van de *Royal Engineers* en eenige in het 18e bataljon van de *Durham Light Infantry*. Van de manschappen werden zeven gedood en 14 gewond. Er werd in de stad eenige schade aangericht. De gasfabriek werd in brand geschoten.

675

Van de menigte, die in de straten was saamgelopen, werden ongeveer 22 personen gedood en 50 gewond. Tegelijkertijd verschenen een slagkruiser en een pantserkruiser voor Scarborough. Zij losten 50 schoten, die groote schade aanrichtten. Hier werden 13 personen gedood.

680

Twee slagkruisers beschoten Whithby, vernielden er gebouwen, doodden twee personen en wonden er ook twee.

Nergens ontstond een paniek. De houding van de bevolking was zoo goed als men slechts kon wenschen.

685

LONDEN, 17 Dec. (Reuter.) Officieus wordt medegedeeld, dat te Scarborough 25 personen, te Hartlepool 48 zijn gedood. In de laatste plaats werden tevens 130 menschen verwond.

Zeven gewonde van de bemanningen der torpedootjagers werden aan land gebracht.

690

LONDEN, 17 December. (Reuters bijzondere dienst). De ochtendbladen wijzen er algemeen op, dat de Britsche admiraliteit door den Duitschen aanval op de Engelsche kust niet meer is getroffen dan de politiedirectie in de hoofdstad door een toevallige inbraak. Zoo de Duitschers eenige strategische bedoeling hebben, om de admiraliteit te noodzaken de Britsche strategie te wijzigen en schepen af te zonderen voor de kustbescherming, vergissen zij zich.

695

Het eenige moreele effect is dat de natie gevoelt dat zij in oorlog is, en dat zij versterkt wordt in haar plan om iederen man, ieder geweer en ieder kanon naar het vasteland te zenden, voor den strijd aan het front.

700

Sommige bladen keuren het af, dat de autoriteiten geen instructies uitvaardigden voor de geheele bevolking der oostkust, hoe te handelen in zulke omstandigheden.

Officieuse verhalen zeggen, dat de Duitsche oorlogsschepen Engelsche signalen gebruikten en aanvankelijk voor Britsche schepen werden gehouden. Gemeld wordt, dat niet-ontplofte granaten werden gevonden. Een granaat doodde vier soldaten; een gezin, van acht menschen werd gedood in een huis te Hartlepool, waarin vooral de oostelijke wijk ernstig beschadigd is. Een geheele rij huizen nabij de batterij is vernield. Vele inwoners zijn onder de puinhoopen begraven. Verpleegsters werden gedood in de hospitaalwijk. Doch het hospitaal zelf is niet geraakt.

705

De eerste granaat in Hartlepool viel op den grooten gashouder, die sprong en in brand geraakte; toen werden de kleine gashouders geraakt. De geheele gasfabriek is vernield. Men liet den brand geheel uitwoeden. Geen der werklieden van de fabriek werd gekwetst.

710

Het Grand-hotel en twee andere hotels, de kerk, school en een tehuis voor meisjes werden in Scarborough getroffen. Bovendien werd daar de vuurtoren aan de haven getroffen, en de meeste huizen aan de havenzijde beschadigd.

715

De visschersbooten op zee waren in een hel van mijnen, en granaten en keerden, naar de haven terug.

LONDEN, 16 Dec. (Reuter.) Het is merkwaardig hoe kalm de bevolking den aanval der Duitschers op de kust heeft opgevat. Het bericht wekte hier ter stede slechts nieuwsgierigheid, zonder de minste ongerustheid. In West End ging men voort met het doen van inkoop voor Kerstmis, alsof er niets was gebeurd. De wandelaars kochten in het voorbijgaan een courant en gingen rustig voort met winkelen, zooals in dezen tijd van het jaar gewoonte is.

720

Dezelfde kalmte heerschte in de plaatsen, die door het bombardement werden getroffen. Men ging zijn zaken na met de gewone kalmte; de menschen stonden in groepjes op de wandelwegen en aan het strand en keken met koelbloedigheid naar de beschieting, alsof deze slechts een schouwspel was dat alleen door zijn zeldzaamheid de aandacht verdiende.

725

LONDEN, 16 Dec. Reuters spec. dienst.) Iemand, die ooggetuige is geweest van het bombardement van Scarborough verklaarde, dat de oorlogsschepen een half uur lang zonder succes hadden geschoten op het station voor draadloze telegraphie, en toen de electriciteits- en gasfabrieken onder vuur hadden genomen, maar eveneens zonder resultaat.

730

Verschillende groote gebouwen werden geraakt. Te Whithby werden twee menschen gedood, het volk kreeg echter spoedig zijn kalmte terug. De bevolking van het gebombardeerde

735

terrein gedroeg zich uitstekend. Er was niet alleen geen sprake van een paniek, de menschen schoolden zelfs bijeen aan het strand en moesten door soldaten verwijderd worden.

740

HULL via LONDEN, 17 Dec. (Reuter's bijz. dienst.) Een ooggetuige van het bombardement van Scarborough zeide, dat de vijand met bijzondere koelbloedigheid optrad. Uit niets bleek, dat het Duitsche en geen Britsche oorlogsschepen waren. Zij stoomden de baai binnen dichter langs den havendam als ooit eenig oorlogsschip heeft gedaan. Een der

745

oudste visschers van het plaatsje verklaarde, dat geen loods ooit een oorlogsschip zoo dichtbij zou durven brengen. De ooggetuige zegt tien lijken in het lijkenhuis op het kerkhof van Scarborough gezien te hebben. Een dienstmeisje werd gedood, terwijl zij de stoep schrobde; een postbeambte werd gewond, terwijl hij brieven rondbracht.

750

Een gewond matroos, die te Hartlepool werd geïnterviewd, zeide, dat zijn schip, zoodra de nadering van den vijand was gerapporteerd, zich voor het gevecht gereed maakte, maar het schieten begon reeds voordat zij de haven hadden kunnen verlaten. De kustbatterijen beantwoordden het vijandelijke vuur krachtdadig. Het eerste schot trof ons juist, toen wij de haven uitstoomden. De brug werd getroffen, doch geen ernstige schade werd aangericht. Ik geloof niet, dat onze schoten doel troffen. In het geheel kregen wij drie treffers. Wij vluchten naar de Tees, die wij om half elf bereikten. Volgens den matroos is een andere kruiser, welke West-Hartlepool verliet, onbeschadigd gebleven.

755

760

LONDEN, 17 December. (Eigen Bericht.) De bladen betoogen dat Duitschland door de beschieting van de Oostkust weer eens alle beginselen van het volkenrecht over boord heeft geworpen. De *Times* merkt op dat de strooptocht van gisteren de Britsche natie diepen indruk zal geven van de wijze, waarop Duitschland oorlog voert. De "Daily Telegr." meent dat zulke schandelijke incidenten op Duitschland nog lang na den oorlog hun brandmerk zullen doen rusten. Zij zullen echter den val van Duitschland niet tegenhouden. Duitschland staat met den rug tegen den muur en bekommert zich niet om wat de wereld over zijn oorlogvoering denkt. Het gebeurde zal de natie tot meer offers bewegen en brengt den dag nader waarop een duurzame vrede te Berlijn zal zijn geteekend.

765

770

In het geheel zijn bij het gebeurde 44 menschen gedood en 66 gewond. Ooggetuigen verklaren dat er wel groote opgewondenheid heerschte, maar geen paniek.

775

BERLIJN, 17 Dec. (W. B.) Over de beschieting van versterkte Engelsche kunstplaatsen zegt het "Berl. Tageblatt": Evenals bij den aanval op Yarmouth op 4 November stoomde onze oorlogsschepen opnieuw dwars door de met mijnen bezaaide Noordzee.

780

In de "Deutsche Tageszeitung" wordt de tweede tocht van Duitsche oorlogsbodems naar de Engelsche kust met groote voldoening begroet, vooral nu deze plaats had onmiddellijk na het gevecht bij de Falklandseilanden. Engeland en de geheele wereld kunnen hieruit leeren, welke geest heerscht bij de hogere bevelvoering en leiding van de Deutsche marine.

785

De "Berl. Neueste Nachr." zegt: Ditmaal was het geen vluchtig optreden, waarbij enkele granaten werden verschoten, maar beide versterkte havensteden zijn scherp beschoten. Voor den schepper van onze vloot en haar offensieven geest is deze tweede, uitval een nieuwe voldoening.

790

De "Börseszeitung" roemt den heldhaftigen geest, welke het Deutsche leger en de Deutsche marine bezielt.

795

Een dergelijk optreden van de Duitschers zullen de Engelschen in vertrouwen op de waakzaamheid van hun reusachtige vloot en hun uitgestrekte mijnendekking wel nauwelijks mogelijk hebben geacht, maar de Deutsche marine vreest geen mijnen of superdreadnoughts.

De ijzeren groeten, welke onze kanonnen de Engelsche kust hebben gezonden, zijn wellicht de voorboden van belangrijker gebeurtenissen.

Turksche berichten.

795

KONSTANTINOPEL, 16 Dec. (W. B.) Een Engelsche kruiser heeft zonder succes een onzer wachttorens tusschen Jaffa en Gaza beschoten.

De Russische kruiser "Askold" heeft voor Beirut twee kleine schepen in den grond geboord.

800

Uit een onderzoek is gebleken, dat het te gronde gaan van het oude-kazerneschip "Messoedije" veroorzaakt is òf door een aangedreven mijn òf door een torpedo, die op het schip was afgevuurd.

Hoe de "Magdeburg" verging.

805 Het tijdschrift Uber Land und Meer bevat de aantekeningen van een ooggetuige bij het
vergaan van de "Magdeburg", den Duitschen kruiser, die onder de Russische kust
vastgelopen is en welken de bemanning ten slotte in de lucht heeft laten vliegen.
"Er hangt een dichte mist. Op tien meter afstand is reeds niets meer te zien", zoo
begint het relaas. En dan gaat het verder: "Twaalf uur veertien. Ons schip krijgt
810 vijf maal achter elkaar een hevigen stoot, dat het geheel doet trillen. Wij werken
met koortsachtige haast om los te komen. Het schip, dat ons begeleidt, is in den
dichten nevel niet meer te zien, zoekt ons vermoedelijk. Ook de torpedoboot is
nergens te zien. Onze draadlooze toestellen kunnen wij niet gebruiken, daar de vijand
de telegrammen zeker zou opvangen en daardoor hierheen gelokt zou worden."
815 Twaalf uur negen en dertig. "Door peilingen hebben wij geconstateerd, dat wij op een
steenbodem vastgelopen zijn."
Twaalf uur een-en-veertig minuten. "Rechts trekt de nevel wat op. Onze torpedoboot
komt ter zijde, tracht ons met alle macht vlot te krijgen. Vergeefs. Wij slaan met
alle kracht achterwaarts. Onmogelijk los te komen."
Een uur veertig. "Wij zitten nog steeds vast."
820 Twee uur tien. "De nevel trekt steeds meer op. Op drie honderd meter afstand zien wij
land. Vlak daarbij is het Russische signaalstation."
Twee uur vijftien. "Wij moeten thans zeer snel handelen, want het is zeker, dat men
ons ontdekt heeft en het heeft gerapporteerd. Wij moeten er op rekenen, dat spoedig
belangrijke vijandelijke strijdkrachten, misschien een heel eskader, zullen
825 verschijnen."
Twee uur dertig. "Alle ballast wordt over boord geworpen. Alle ontbeerlijke en
onontbeerlijke stukken, zooals ijzeren deuren, tafels, proviand, alles gaat over
boord. Wij hopen, dat het schip daardoor vlot komt. Vergeefs. Wij slaan achteruit,
zoo hard wij kunnen. De torpedoboot werkt uit alle macht,"
830 Drie uur tien. "Vergeefs. Wij komen niet weg."
Drie uur zeven-en-dertig. "Nog steeds hetzelfde. Wij zitten als vastgenageld."
Vier uur tien. "De vijand komt in het gezicht. Nu kan de pret beginnen."
Vier uur twintig. "Klaar voor het gevecht. Wij worden beschoten door de dikke
"Pallada". Wij antwoorden krachtig. Aan beide kanten vallen gewonden."
835 Vijf uur tien. "Wij hebben acht gewonden. Men beschiet ons van de dikke "Pallada" met
geweren. Men wil daar waarschijnlijk ons schip zoo onbeschadigd mogelijk in handen
krijgen."
Vijf uur acht-en-veertig. "Men neemt het besluit het schip in de lucht te laten
vliegen om het niet in handen van den vijand te doen vallen. De overmacht wordt
840 steeds sterker. In onze onbewegelijkheid liggen wij hier als een schijf. Wij hebben
aan de torpedoboot ons plan meegedeeld."
Zes uur zeven-en-veertig. "Alle man achter springen over boord in de booten.
Reddinggordels, vloten."
845 Zeven uur. "De patronen gelegd. Rapport." Hier houden de tijdsbepalingen in de
aantekeningen op.
Verder wordt dan verteld; "De kapitein bleef het laatst aan boord. Ik ga naar hem
toe, maar hij keert zich af, gaat naar het geschut, vuurt, vuurt. We hebben het schip
verlaten, onder een hoera voor den Keizer en de "Magdeburg". Het vlootlied wordt
gezongen. Juist op het verwachte oogenblik hebben de ontploffingen plaats. Drie maal
850 achter elkaar. De nevel wordt iets minder. Het schip gaat over zij. Weemoedig zien
wij het op eenigen afstand. De torpedoboot komt dicht bij om de manschappen op te
nemen, wordt met vuur overstelpt. Het kan ons niets schelen. De kerels schieten
ellendig. Alle gewonden, vijftien man, hebben wij kunnen bergen. Wij vuren steeds
855 door. Het is moeilijk uit het bereik van het vijandelijk vuur te komen. Een schot
treft een van onze turbines. Wij kunnen nog slechts met halve kracht varen. De nevel
wordt weer dichter. Wij vuren. Een schot treft de officiersmes, waar onze gewonden
verpleegd worden en verplettert hen. Eere hun aandenken. Zij stierven den dood voor
het vaderland. Wij vuren steeds door. De stukgeschoten turbine hindert ons zeer in
860 onze bewegingen. De nevel wordt dichter, dat is onze redding. De vijandelijke schepen
zien dit in en trachten door hevig vuren ons onschadelijk te maken. Het gelukt hun
niet."
Tegen acht uur. "De nevel is nu ondoordringbaar. Door de handige manoeuvres komen wij
buiten het bereik van het vijandelijk vuur en ontsnappen met de grootst mogelijke
865 snelheid. De nevel, die ons ons schip kostte, is nu onze redder."

Op het Westelijk oorlogstoneel.

Fransch communiqué.

PARIJS, 16 Dec. (Reuter.) (Communiqué van hedenavond.) Wij hebben kleine vorderingen

870 gemaakt tot aan de zee ten noordwesten van Nieuwpoort en ten zuiden van Yperen langs de spoorlijn in de richting La Bassée.
Omtrent het overige deel van het front valt niets bijzonders te vermelden.

De beschieting van de Belgische kust.

875 LONDEN, 17 Dec. (Reuter's bijz. dienst). De "Daily Mail" verneemt uit Duinkerken: Het bombardement van de Belgische kust duurde vijf uur; de beschieting ging gepaard met een actie van de Fransche en Belgische batterijen bij Nieuwpoort. Het was een der vreeselijkste bombardementen van den geheelen oorlog. De infanterie van de bondgenooten deed om twee uur in den middag een aanval op de Duitsche loopgraven. Langs drie wegen, die van Nieuwpoort naar het oosten leiden, drong zij onstuimig op 880 de loopgraven aan. De verbitterdste episode in het gevecht was de aanval op de tot een vesting gemaakte boerderij de "Groote Braamdurch". Bij het vallen van de duisternis waren de Duitschers uit Lombaertzijde en St. Georges gedreven; het gevecht van man tegen man en van huis tot huis duurde in de duisternis voort. De Engelschen zonden van de kust bij Nieuwpoort met mitrailleurs bewapende vaartuigen het 885 Yserkanaal op, waarmede krachtig in den strijd werd ingegrepen.

Atrecht.

890 LONDEN, 17 December. (Eigen Bericht.) De "Times" verneemt uit Noord-Frankrijk dat bewoners van Atrecht, die daar terugkeerden, verklaarden dat naar schatting nu ongeveer 2000 menschen in de stad zich bevinden, ongeveer 1000 huizen zijn verwoest.

Op het Oostelijk oorlogstooneel.

Russisch legerbericht.

895 PETROGRAD, 16 Dec. (P. T. A.) De Groote Generale Staf bericht: In de richting van de Mlava werd de vijand teruggeslagen naar de grens. Aan den linkeroever van de Weichsel werden den geheelen dag door de Duitschers hevige aantallen gedaan, in het algemeen in de richting van Kernoy naar Sohaezef. Onze troepen, die onder zeer ongunstige plaatselijke omstandigheden tegenstand moesten bieden, trokken tegen den avond eenigszins terug. 900 Op andere punten van het front werd de vijand door de tegenaantallen van onze troepen in zijn posities vastgehouden en werden zijn bewegingen naar de streek, waar de hoofdaanval plaats had, belemmerd. Door onze manoeuvres wisten wij de Oostenrijkers, die van de andere zijde der Karpathen kwamen, tegen te houden. 905 Van andere zijden van het front valt geen belangrijke verandering te vermelden.

Van het Zuidelijk oorlogstooneel.

Serviërs en Oostenrijkers.

910 VENETIË, 16 Dec. (W. B.) Hier wordt gemeld, dat de Serviërs onlangs via Montenegro verschillende moderne batterijen en een overvloed munitie hebben ontvangen. Volgens berichten uit Weenen verloren de Oostenrijkers in de laatste dagen meer dan honderdduizend doden, gewonden en krijgsgevangenen.

De terugtocht der Oostenrijkers.

915 LONDEN, 17 December. (Eigen bericht). Uit Valjewo seint een correspondent, die het terugtrekkend Oostenrijksche leger in de achterhoede volgde, dat de geheele terugtochtsweg toont welk een vreeselijk treurspel hier is opgevoerd. De weg is bedekt met lijken van slachtoffers van de Servische artillerie. Alles wijst er op, dat een ontzaglijke debacle het leger trof. 920

BELGIË.

Een reisje naar Gent. IV.

(Van een onzer verslaggevers).

SLUIS, 15 Dec.

925 Donderdagmorgen om half twaalf verliet ik Gent in de hoop nog denzelfden dag mijn tijdelijke woonplaats te Sluis, te kunnen bereiken. Aan het Rabatplein, waar de Buurtspoorweg afrijdt, - had men mij verzekerd, dat er te Ursel aansluiting was naar Eeclo. Vandaar wist ik dat Watervliet nog te bereiken zou zijn en dan zou het nog wel lukken om verder te komen...

930 In werkelijkheid kwam ik eerst den volgenden middag tegen 4 uur te Sluis aan! Te Ursel begon de ellende al. Toen ik daar na een boemeltochtje van ruim anderhalf uur aankwam, was er geen sprake van verbinding. 's Morgens om 7 uur was een tram naar Watervliet vertrokken en de volgende tram zou eerst om 3.40 afgaan. Er zat niets anders op dan geduldig te wachten. Ik begaf mij naar een café, maar de

935 gelagkamer was koud en leeg. De vriendelijke herbergierster nodigde mij echter uit naar achter te komen in de keuken, waar althans de "stoof" brandde. In den hoek lag op een paar stoelen een zuigeling van een half jaar, die zich nu en dan oefende in het zingen van de Brabançonne. De "patatjes" met het stukje vleesch, die voor me werden klaargemaakt, smaakten er echter niet minder om. En ik kreeg zelfs dessert:

940 eigen gebakken brood met een stukje kaas. Vol trots liet de vrouw met het product van haar bakkunst zien; ze had gelukkig nog wat bloem in voorraad gehad en wist zich nu te behelpen. In het dorp zelf was nagenoeg alleen zwart brood te krijgen. Terwijl ik mijn "diner" nuttigde, kreeg ik een lang verhaal te hooren over den doortocht van "de Dutsen". Bijna geheel het dorp was leeggelopen, alles naar

945 Holland. Wat de menschen en vooral de soldaten daar "gentil" waren geweest. De vrouw raakte er niet over uitgepraat. Maar de Dutsen? 't Was schand' zoo als ze huis hadden gehouden. Alle mannen, die nog in het dorp waren achtergebleven, 28 in het geheel, werden gevangen genomen en moesten naast de kanonnen met den troep meelopen. Waarvoor wist niemand, want er was in het dorp niets gebeurd, geen schot gevallen. De

950 soldaten noodzaakten de gevangenen om hunne ransels te dragen. Zoo ging het drie dagen lang en eerst daarna werden de mannen in vrijheid gesteld. In het dorp was geen enkele "velo" meer. De Dutsen hadden ze allen "meegenomen"... (de vrouw gebruikte een andere uitdrukking). De ham, die men hier en daar nog had laten hangen, was verdwenen. Het mooiste huis van het dorp was compleet in een stal veranderd, de

955 spiegel, de pendule, de kasten, alles vernield... De vrouw vertelde steeds maar voort, steeds meer bijzonderheden uit die dagen van angst en verschrikking. Ik luisterde ten laatste nauwelijks meer. Nietwaar, 't is alles zoo eentonig als het verhaal van Saidja's buffel. 't Werd half vier, vier uur, doch de tram van Eeclo, die eerst van daar moest komen

960 om dan terug te gaan, bleef maar steeds weg. Eindelijk, tegen vijf uur, klonk het gefluit van de locomotief... Slechts enkele goederenwagens werden meegetrokken. Onderweg was de koppeling gebroken en de personenrijtuigen had men op den weg achter moeten laten. Er was weder een half uurtje mede gemoeid om ze op te halen. Eindelijk, tegen zes uur, reden we naar Eeclo.

965 't Was duidelijk, dat dien dag Sluis niet meer bereikt zou kunnen worden en misschien ook de Hollandsche grens niet. Mijn vergunning liep echter slechts tot 11 December en dus besloot ik, om geen moeilijkheden te krijgen, aan de "Kommandantur" te Eeclo vergunning te vragen, het verlof met een dag te willen verlengen, opdat ik te Eeclo zou kunnen overnachten.

970 Deze vergunning heb ik gekregen, maar hoe! Nauwelijks had ik mij bekend gemaakt, of de "Hauptmann" donderde met een vervaarlijke stem:

"Sind sie Berichtstatter? Und sind Sie hier? Dann musz ich Sie sofort verhaften!" Nu voelde ik mij, met de duidelijke vergunning op mijn pas, vrij veilig. Ik verwees

975 natuurlijk onmiddellijk naar deze vergunning. Een oogenblik werd de discussie onderbroken door de komst van twee mannen, die op verzoek van een spoorwegwachter de hulp van den commandant kwamen inroepen. Wat er gebeurd was wisten zij niet, maar de commandant moest dadelijk komen. De Hauptmann verstond de menschen niet, begreep niets van de boodschap. Op het alleronverwachtst

980 werden toen mijn diensten als tolk gevraagd... Dat verzachtte de verhouding wat. De mannen kregen een patrouille mede – wat er precies aan de hand was heeft men mij ook later niet willen vertellen – en daarna kwam ik aan de beurt. De Hauptmann liet nu den conversatietoon, die onder Deutsche officieren, vooral wanneer zij tegen burgers praten, veelal gebruikelijk is, varen.

985 Hij haalde een dik dossier voor den dag, waaruit hij een circulaire dd. 18 November toonde, waarin het voorschrift dat het, behoudens toestemming van het legercommando, aan geen enkelen verslaggever geoorloofd is in het door de Duitschers bezette gebied te vertoeven. Ik wilde de circulaire wel wat meer op mijn gemak en in haar geheel doorlezen – er stonden meer voorschriften in – doch dat werd mij niet toegestaan.

990 Reeds gaf de Herr Hauptmann last een kantteekening van het verbod in het Duitsch op mijn pas te maken, en daarop te zetten dat ik niet in België mocht worden toegelaten. Dat was me toch wat te veel en ik protesteerde er tegen aldus zelf drager te moeten worden van Deutsche legercommando's...

995 De Hauptmann lachte wat om mijn protest en de andere officieren en soldaten die een kringetje om ons vormden, lachten mede. Toen wond de Hauptmann sich weder een oogenblik op:

"Was wollen Sic hier machen? Schreiben, nicht wahr, dasz wir Barbaren sind! Schreiben dasz wir Frauen morden und Kinder spitzen!"

1000 Ik antwoordde alleen gekomen te zijn om te zien en te hooren en dan de waarheid te schrijven en voegde er aan toe, althans in de streek tusschen Gent en Eeclo niets

Naspeuringen van Paul Theelen: 17 december 1914

gehoord te hebben van vermoorde vrouwen en kinderen...

Heel beleefd stak ik den Hauptmann nog een pluim op zijn shako:

"Ik geloof ook niet dat *U* zoo iets ooit zou toestaan!"

Dan nog een laatste poging om mijn pas te redden:

1005 "Mag ik u opmerkzaam maken, dat de Deutsche Generaal-Consul in Amsterdam op mijn pas heeft geschreven "Gut zum Eintritt in Belgien". U zou er dus precies het tegendeel op laten schrijven..."

"Jawohl, genau das Gegenteil!" dreunde het.

"Maar de Consul weet toch ook wel wat hij doen mag!"

1010 De Hauptmann staarde me een oogenblik in stomme verbazing aan.

"Der Consul?"

En opnieuw de woorden uitbonkend dat de ruiten rinkelden:

"Der Consul? Dieser? Was weisz der Consul von oberster Heeresleitung?"

1015 De Hauptmann declameerde haast, hief zijn handen heel hoog in de richting van het donkere luchtruim waar de zwarte regenwolken door het zwerk joegen. En besloot:

"Der Consul weisz nichts! ...Ich müszte Sie arretieren!"

Op mijn beurt lachte ik nu toch om die bedreiging, spotte lichtelijk:

"Wenn ich nu eines gutes Bett bekomme ist 's mir egal!"

1020 De Hauptmann begreep natuurlijk dat na de dubbele toestemming die ik op mijn pas had, van den consul en van de grenswacht, zijn bedreiging toch niet uit te voeren viel.

Maar mijn pas kreeg ik dien avond niet terug. Hij moest in zijn geheel worden afgeschreven om al de officieren, die mij te Antwerpen, Brugge enz. toestemming tot vrij passeeren hadden gegeven, te reprimandeeren.

1025 Den volgenden ochtend kreeg ik mijn pas terug met de volgende vermelding op de volle breedte van de afgestempelde keerzijde:

Keinem Pressevertreter darf die Genehmigung zum passieren des Operationsgebietes, bezw. es Gebietes der Armee erteilt werden. Des Inhaber vorstehenden Passes ist Journalist; er darf nicht mehr über die Grenze gelassen werden und hat sofort nach Holland zurück zu kehren.

1030 Etappen Ktur No. 18.

Eeclo, den 10 Dezember 1914.

(get.) AZIN,

Hauptmann und Kommandant.

1035 Met dit bevel in den zak had ik den volgenden morgen om 10.30 op de tram naar Watervliet te gaan... op zichzelf nog een welwillendheid, want de eerste tram ging om 5.30!

Dat de Hauptmann zelf inderdaad niet zoo'n barbaar is bleek mij in mijn hotel. Daar gebruikte ook hij geregeld zijn middag- en avondmaal en heel dikwijls, wanneer de 20-

1040 jarige dochter juist uit de kerk kwam, vroeg hij haar:

"Haben Sie für mich gebeten?"

En als het meisje dan, om hem tevreden te stellen, van ja knikte, dan schudde hij het hoofd:

"Nein, das glaube ich nicht... für einen Feind..."

1045 Ik geloof ook niet dat Marie dat deed. Daar waren anderen, aan wie zij in de kerk dacht! Juist eenige dagen geleden was in het stadje bericht gekomen dat de tweede zoon van den burgemeester, den heer Eugene Roegiers, 20 jaar oud, in een der gevechten aan de Yser was gesneuveld.

1050 En aan de bevolking werd gevraagd voor diens zielerust te bidden het volgende gebed in versmaat:

Het Vaderland in nood vroeg hulp aan zijne telgen,

En dapper als voorheen zoo streden onze Belgen.

Hij ging. Hij had de stem van 't Vaderland gehoord;

Die fiere vrijheidskreet had zijne ziel bekoord;

1055 En bij den afscheidsgroet, gesterkt door vaders zegen,

Zoo toog hij opgeruimd zijn wapenbroeders tegen.

Hij streed... hij deed zijn plicht, en meer nog dan zijn plicht,

Want gold het iets gewaagd, den vijand toegericht,

1060 Dan was hij steeds erbij, en zijne makkers weten

Hoe roemvol van zijn taak hij ginds zich heeft gekweten.

Hij viel... Een trouwe vriend, een priester van den Heer

Die drukte 't heilig kruis op zijne lippen neer;

1065 En moest hij in dien stond al zijn geliefden derven,

toch vond hij troost in 't kruis van Jezus bij zijn sterven.

O, ouders, treurt niet thans in 't vaderlijk huis:
Gestorven is Eugeen in de armen van het Kruis;
1070 De dood heeft wel is waar uw kind zijn hert gebroken
En vaders, moeders hert meedoogenloos doorstoken;

Doch, God, in uwe smart
Versterke uw deugdlijk hert,
1075 Opdat gij in uw lijden
Zijn Naam mocht benedijden.
Bermhertige Jezus, geef hem de eeuwige rust.

Daar zal in Eeclø meer op deze wijze gebeden zijn dan voor het welzijn van den eer
1080 Hauptmann!

Men zou misschien meenen, dat het mij met het uitdrukkelijke bevel om naar Holland
terug te keeren weinig moeite meer zou kosten om de grenzen te passeeren.
1085 Maar ik had mij precies aan dezelfde formaliteiten te onderwerpen als alle andere
trampassagiers. De tram reed nu ook niet meer door tot de grens. Voor het dorp
Watervliet moesten we uitstappen en werden opgewacht door een 12-tal Wurtembergers
die ons naar de "Kommandantur" begeleidde. Daar werden we nauwkeurig gefouilleerd.
Geen brief of briefkaart mocht over de grenzen gebracht worden. Een onschuldige
1090 briefkaart van mijn hotelier in Gent aan zijn in Engeland vertoevende vrouw werd
eenvoudig verscheurd. Een onbeschrijfelijk brutale kerel in burger, meteen uiterlijk
om hem zonder enig onderzoek tien jaar tuchthuisstraf te geven, rolde in een
ommezien, met een vaardigheid die blijk gaf van groote routine, mijn portefeuille en
inspecteerde den inhoud, greep mij aan alle kanten beet, betastte de voering van mijn
1095 overjas, colbert, vest... ik walg nog als ik aan de misdadigerstronie voor mij terug
denk.

Een roodharig wijf, een waar evenbeeld van haar mannelijke collega, hielp achter een
scherm de vrouwen, vond er een duivelsch genoegen in ze op de meest schaamteloze
wijze beet te pakken. Buiten gekomen vloekten eenige volkswrouwen over de
behandeling, een dame uit den meer gegoeden stand zeide niets. Tranen van ergernis en
1100 schaamte rolden haar over de wangen....

Met z'n achten, die geholpen waren, gingen we onder begeleiding van een
Wurtembergischen landweerman naar de grens.
Nog éénmaal moesten we aan de grenswacht onze op de "Kommandantur" afgestempelde
passen laten zien.

1105 Dan nog drie passen... Goddank we waren terug in Holland!
Niet licht zal ik dit reisje naar Gent vergeten.
G. B.

De Paus en de Belgen.

1110 LONDEN, 17 December. (Eigen bericht). De Paus heeft een schrijven gericht aan den
aartsbisschop van Mechelen, waarin hij zijn verdriet uitspreekt over den droeven
toestand van het Belgische volk en van het koninklijke gezin. Hij spreekt den wensch
uit, dat de door den kardinaal bijeengebrachte giften voor de kerk zullen worden
1115 gebruikt ten behoeve van het Belgische volk.

Wat België verloor.

Onze berichtgever te Londen schrijft:
Met een enkel woord seinde ik u dat in het Katholieke weekblad, de "Tablet", de heer
Henri Masson, advocaat bij het Hof van Appèl te Brussel, de schade door den Duitschen
1120 inval aan België berokkend gedurende de eerste 82 dagen van den oorlog berekend heeft
op £212.057.600. Hij komt tot dit cijfer als volgt: Luik en omgeving: schade aan
gebouwen, handel, forten £6.916.000; Tirlemont: handel en gebouwen £1.104.000;
Leuven: Universiteit, gebouwen, handel £7.432.000; Aerschot: £248.000; Mechelen,
kathedraal, kunstwerken, enz. £1.532.000; Namen: gebouwen, handel, forten £4.786.400;
1125 Dinant en kasteelen langs de rivier £3.134.000; Charleroi en omgeving: gebouwen en
tal van fabrieken: £20.632.000; Bergen: £136.000; Doornik, Leuze en Ath: £100.000;
Hasselt, Turnhout en Moel: £308.400; Most: handel £392.000; Dendermonde £384.000;
schade op het platteland aan oogst, vee, paarden, verbrande en geplunderde kasteelen
en villa's £56.722.800; Antwerpen en omgeving: forten, handel en gebouwen, goederen
1130 en voedingsmiddelen £20.230.000; Rijksgebouwen, spoorwegen, monumenten, bruggen,
wegen, enz. £48.000.000; schade berokkend door stoornis in den handel, verlies aan
arbeidsloon, enz. £40.000.000.

1135 Maar sedert is de schade in Vlaanderen aangebracht natuurlijk nog bij millioenen
gestegen: kunstwerken als die welke te Yperen vernield werden, zijn feitelijk niet te
schatten en wat is sedert niet vernield te Zeebrugge, te Ostende, te Nieuwpoort – het
cijfer wordt fabelachtig hoog. En naast al die materiele schade, deels na den oorlog
te herstellen, voor een groot deel nooit weder, de duizenden, die in België vielen;
1140 de duizenden en nog eens duizenden, die uit hun land gevlucht, thans in ons vaderland
en in Engeland voor een goed deel afhankelijk zijn van de hulp van den staat en van
de liefdadigheid van particulieren.

DUITSCHLAND.

Prijzen van levensmiddelen.

(Van onzen Berlijnschen correspondent.)

1145 BERLIJN, 14 December.

In een brief van een paar weken geleden heb ik betoogd, dat de levensmiddelen in
Berlijn sedert het uitbreken van den oorlog in prijs gestegen zijn, doch dat deze
stijging geen buitengewoon hooge genoemd kon worden. De thans gepubliceerde
1150 statistiek over de prijzen in October bewijst, dat de prijzen van de eerste
levensmiddelen voortdurend stijgen, doch dat slechte bij enkele artikelen de duurte
zoo groot geworden is, dat men reden heeft tot bezorgdheid.

In het stedelijke abattoir te Berlijn zijn de veeprijzen niet onbelangrijk gestegen,
vooral bij varkens, die reeds in de vorige maanden de sterkste tendenz tot duurder
worden vertoonden. Men moest in September voor de 50 kilo varkensvleesch betalen van
1155 41½ tot 52½ Mark, in October 47 tot 60 Mark. Een stijging dus van ongeveer 15
procent. De stijging bij het rundvee was lang niet zoo hoog. Ossen kostten in October
38½ tot 49½ Mark tegen 40 tot 49 Mark in September, stieren 40 tot 49 tegen 39 tot
47½, vaarzen en koeien 30½ tot 41½ tegen 28½ tot 38. De prijzen voor schapen, tot
September weinig veranderd, bleven ook nu op dezelfde hoogte.

1160 De prijzen in den groothandel wijzen veranderingen aan, die slechts ten deele
overeenkomen met de wijzigingen in de veeprijzen. Zoo is het merkwaardig, dat de
prijzen voor lamsvleesch gedaald zijn. Ook bij kalfsvleesch is de doorsnee-prijs
gedaald van 87 tot 86 Mark, niettegenstaande de marktprijs voor kalveren gestegen is.
Doch in de eerste helft van November hield de groothandel wel degelijk rekening met
1165 de prijsstijging voor kalveren. Toen sprong de doorsneeprijs plotseling van 86 op 95.
Bij rundvleesch lag de prijs in de tweede helft van October tusschen 50 en 85 tegen
41 en 83 in de tweede helft van September. De doorsneeprijs werd van 63 gebracht op
65. Doch ook hier steeg de prijs in de tweede helft van November aanzienlijk,
namelijk tot 70. Bij varkensvleesch steeg, overeenkomstig de verandering aan de
1170 veemarkt, de doorsneeprijs in den groothandel van 61½ in September tot 72½ in
October.

Het vleesch in Berlijn wordt dus langzaam maar zeker duurder.

De graanprijzen stegen eveneens onafgebroken, doch de stijging moet thans halt maken
voor de maximum-prijzen door den staat bepaald. Tarwe kostte de duizend kilo in
1175 October 258 Mark, tegen 238 in September en 204 in Juli. Rogge 272 tegen 212 en 174.
Gerst 239 tegen 220 en 161, haver 222 tegen 221 en 176. Sedert het begin van den
oorlog zijn dus gestegen tarwe en haver elk 26%, rogge 30% en gerst 48%. Het
tarwemeel steeg in den groothandel van 37 Mark in September tot 38 Mark in October en
vergeleken bij Juli slechts 9%. In den kleinhandel is het gestegen van 44 tot 45
1180 pfennig per kilo, en sedert Juli met 7% slechts. Het roggemeel heeft in den
groothandel met 33 Mark denzelfden prijs als in September, in den kleinhandel echter
is het gestegen van 38 tot 40 pfennig, vergeleken bij Juli een stijging van 33
procent.

1185 Zeer sterk in prijs gestegen zijn de peulvruchten en het is te verwachten, dat de in
Duitschland belangrijke voedingsmiddelen als erwten, boonen, linsen, over eenigen
tijd, daar de invoer uit Rusland en Roemenië gestaakt is, alleen betaald kunnen
worden door kringen, die in normale tijden dit voedsel weinig genieten. Rijst is
reeds met ongeveer honderd procent in prijs gestegen. Men moet thans voor de beste
kwaliteiten zestig tot zeventig pfennig betalen. De goede eetboter kost nu in den
1190 kleinhandel reeds één mark tachtig het pond. Ze is in de laatste weken sprongsgewijze
met tientallen pfenningen omhoog gegaan. En ook het varkensvet, dat in Duitschland
veel gegeten wordt als remplaçant van boter, volgt de stijgende lijn. (Dit vet heet
"Schmalz" en heeft niets te maken met margarine, hetgeen verondersteld werd door een
1195 onzer oorlogscorrespondenten, die in het Belgische land soldaten "Schmalz" zag eten
op bruin brood).

Koffie en suiker zijn niet in prijs veranderd. Melk is zelfs even goedkoop of duur,
naar men wil, als in het begin van den oorlog, 22 pfennig per liter. Steenkolen
stegen iets. Briketten van 125 tot 128 pfennig per 50 kilogram.

1200 De kleinhandel in petroleum, waaraan natuurlijk gebrek ontstaan is, wordt thans door de overheid geregeld. Iedere handelaar in petroleum krijgt dagelijks een bepaald kwantum, dat tegen vastgestelde prijzen verkocht moet worden. Inmiddels trachtten de gas- en de electricische industrie van de gelegenheid gebruik te maken om de petroleum-concurrentie thans een knauw te geven. Tegen zeer goedkoope voorwaarden en gemakkelijke wijze van afbetalen stellen zij zich beschikbaar gas- en electricische

1205 leidingen aan te leggen. Aan brand-materiaal zal in Duitschland geen gebrek komen, hoe lang de oorlog ook duurt, omdat de steenkolenmijnen steeds voortproduceeren. Zelfs benzine schijnt er nog voldoende te zijn, althans mengsels van benzine met benzol en petroleum. De verkoop voor den kleinhandel is vrijgesteld, reeds een paar maanden geleden, en er

1210 rijden in Berlijn thans weer auto-Droschken in even grooten getale als in vreedestijd. Wel is natuurlijk de prijs voor benzine niet onbelangrijk gestegen. Men betaalt thans zeventig pfennig per liter, of honderd procent meer dan in vreedestijd. De prijs voor een mengsel van bezine en benzol daarentegen is niet veel hooger dan normaal. Automobielbanden zijn in Duitschland niet meer te koop zonder uitdrukkelijk

1215 schriftelijk verloop van het ministerie van oorlog, dat den geheelen voorraad onmiddellijk opkocht bij het uitbreken van den strijd. Dergelijke machtiging wordt alleen gegeven aan leveranciers van oorlogsmateriaal en oorlogsbenodigdheden. Aan particulieren worden alleen verstrekt gerepareerde banden, die in dienst van het rijk defect geraakt zijn en dan nog op bescheiden schaal, opdat er geen handel gedreven

1220 zal kunnen worden in deze tweede handsbanden. Toch moet er geen gebrek zijn aan banden, te oordeelen naar het groot aantal huur-auto's, die men in de stad ziet. Doch om terug te keeren tot de levensmiddelen. De opperbevelhebber van de Marken heeft een maximum-prijs vastgesteld voor

1225 aardappelen, voor de beste qualiteiten vier Mark per centenaar. Zeer tot genoegen van de Berlijnsche huisvrouwen, die voor dien tijd dikwijls zes Mark per centenaar moesten betalen, en die te lijden hadden onder de willekeur van de kleinhandelaars. In deze kringen echter is men niet zeer goed te spreken over den maatregel van den opperbevelhebber. Kleinhandelaars verklaren, dat zij tegen de voorgeschreven prijzen

1230 eenvoudig niet kunnen verkoopen. Zij zeggen zelf te moeten betalen voor de goede soorten vier Mark, dikwijls vier Mark twintig pfennig. Doch dan dienen zij zich te verstaan met de groothandelaars, die natuurlijk met deze maximum-prijzen evenmin tevreden zijn. Maar zij zullen zich moeten schikken in de strenge bepalingen, waaraan thans ieder zich te onderwerpen heeft.

1235 De prijsverhoogeningen zullen nog wel niet het eind bereikt hebben. Doch algemeen zijn de deskundigen overtuigd, dat het duurder worden der levensmiddelen niet den vorm zal aannemen van een calamiteit, vooral niet, indien de regeering steeds zorg draagt, dat het volk niet het slachtoffer wordt van speculanten.

ENGELAND.

1240 Een gezantschap bij den Paus.

Onze Londensche berichtgever schrijft dd. 13 Dec.: Het heeft aandacht getrokken dat door den Koning een Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister naar Rome is gezonden als de vertegenwoordiger van zijne

1245 Majesteit bij den Heiligen Stoel, iets wat, sedert 1887, toen de Hertog van Norfolk, de erkende leider der Roomsche-Katholieken in Engeland, met een speciale zending naar den Paus was belast, niet was geschied. Nu is Vrijdag j.l. Sir Henry Howard naar Rome vertrokken, ook naar vermeld wordt in

1250 bijzondere zending naar den Heiligen Stoel, doch ingewijden meenen dat dit het begin zou zijn van een blijvend Engelsch Gezantschap bij den Paus. Dat thans een Buitengewoon Gezant werd gezonden vindt, naar reden bestaat te vermoeden, zijn oorsprong in het feit dat van Oostenrijksche zijde op den nieuwen Paus beduidende invloed zou worden uitgeoefend in verband met den oorlog. Van den kant der geallieerden heeft men begrepen dat het toch ook nut zou kunnen hebben den Heiligen

1255 Vader in te lichten omtrent het standpunt, dat zij in den oorlog innemen. Er is wel een vertegenwoordiger van Rusland bij het Vatikaan, doch aangezien de Russische Kerk toch een bijzonder standpunt tegenover de Kerk van Rome inneemt, en uit Frankrijk zeker geen Gezant gezonden kon worden, was een vertegenwoordiger uit Engeland aanbevelingswaardig.

1260 Een beter man dan degene, die reeds als vertegenwoordiger van Koning George V naar Paus Benedictus XV gegaan is, had men moeilijk kunnen vinden. Sir Henry Howard, is wel is waar reeds iemand op leeftijd -- hij is 71 jaar oud -- doch hij behoort tot een katholiek geslacht, tot het geslacht van den Hertog van Norfolk, want de Hertogen van Norfolk hebben Howard als familie-naam. In de tweede plaats is Sir Henry met een Italiaansche dame gehuwd, en kent hij Rome door en door,

1265 en in de derde plaats heeft hij een langdurige loopbaan als diplomaat achter zich. Velen ten onzent zullen zich zijner herinneren uit de jaren toen hij, van 1896 tot 1908, Engeland vertegenwoordigde bij het Nederlandsche Hof en vooral grooten tact toonde in de spannende jaren van den Zuid-Afrikaanschen oorlog. Dit alles te samen genomen maakt het zeer begrijpelijk dat men Sir Henry, trots zijn gevorderden
1270 leeftijd, den meest geschikten man heeft geacht om als Buitengewoon Gezant, naar Rome te worden gezonden.

De Belgische vluchtelingen.

Onze Londensche berichtgever schrijft dd. 13 Dec.:

1275 Het vraagstuk wat met de Belgische vluchtelingen te doen, is hier al niet minder moeilijk dan in ons land. Ook hier heeft men, evenals in Nederland, menschen gehad en zijn er nog, die in hun Belgen-verreering veel te ver zijn gegaan; die wilden dat men maar alles wat gevluchte Belg was in huis zou nemen, al waren die vluchtelingen ook van een allooi, dat men onder gewone omstandigheden niet zou hebben geduld. Ik heb
1280 tal van staaltjes gehoord van bittere ondervinding, die goedgehartige menschen opdeden door het in huis nemen van Belgen, welke betoonde gastvrijheid schromelijk misbruikten, en men kan dan ook den laatsten tijd genoeg hooren dat velen huiverig worden huisvesting aan de vluchtelingen te verleenen. De "Times" wees er gisteravond op dat men er over heeft hooren klagen dat de Belgische vluchtelingen geen moeite
1285 doen zich aan te passen aan Engelsche gebruiken, en dat die klachten onder de Belgen eenige stroefheid hebben veroorzaakt. Het City-blad, hoewel niet geloovende dat vele Engelschen de klacht uitten, kapittelt zijn landgenooten er enigszins over. "De Belgen", zegt het blad, "zijn onze gasten en méér dan onze gasten. Zoo lang zij in Engeland toeven, leven zij niet op onze liefdadigheid, en moeten wij ons niet als zoo
1290 deugdzaam beschouwen en dankbaarheid verwachten voor hetgeen wij hun aandoen. Zij zijn ongetwijfeld dankbaar en toonen die dankbaarheid vaak op aandoenlijke wijze. Maar in hetgeen wij voor elken Belg doen, pogen wij slechts aan de geheele Belgische natie terug te betalen een deel van hetgeen die natie deed en leed voor ons zelve en
1295 Europa" en dan ten slotte: "de Belgen zullen zich hier het gelukkigst gevoelen als wij het hun goed duidelijk maken dat zij naar onze meening niet afhankelijk zijn van onze liefdadigheid, doch slechte de minste belooning ontvangen, die wij hun kunnen geven voor de groote diensten aan ons en de beschaving bewezen." Dat is wel heel vriendelijk gezegd en misschien van Engelsch standpunt bekeken volkomen juist, daar Engeland de schending der Belgische neutraliteit door het
1300 Duitsche leger als aanleiding nam om den oorlog te verklaren, maar het is toch wel wat veel gevegd dat alle Engelsche burgers daarom maar alles van Belgische vluchtelingen zouden moeten goed vinden. Bovendien is het begrijpelijk dat voor velen de last, vluchtelingen gastvrijheid te verleenen, wat zwaar gaat worden nu wij "verrast" zijn geworden met onze aanslag-biljetten in de inkomsten-belasting, die de
1305 ontvangers doen rillen, vooral omdat velen hunner moeite genoeg zullen hebben dien aanslag vóór 1 Januari e.k. aan te zuiveren. Want dat is het geval – de geheele som moet in eens worden neergeteld – belasting-betalen in termijnen kennen wij hier niet. Misschien dat daarin ook eerlang verandering zal komen, want er gaan reeds genoeg stemmen daarvoor op; iedereen heeft wel kunnen begrijpen dat oorlog-voeren betaald
1310 zou moeten werden en duur betaald, doch daarom heeft nog niet iedereen kunnen voorzien dat hij reeds vóór 1 Januari het dubbele zou hebben op te brengen van hetgeen onder normale omstandigheden het geval zou zijn geweest. Het Belgische vraagstuk zal dus langzamerhand zéér moeilijk gaan worden, met name te Londen, vooral ook omdat, naar ik van verschillende kanten vernam, tal van Belgen de
1315 hoofdstad niet uit willen, aangezien zij meenen hier meer kans te hebben nog een en ander te kunnen verdienen dan in een provincie-stad of in een dorp.

De commandant van de "Emden".

Onze Londensche berichtgever schrijft ons:

1320 Ik verneem dat eerlang de commandant van de "Emden", von Muller en de Prins van Hohenzollern, die officier aan boord van dien Duitschen kruiser was, uit Australië naar Londen zullen worden overgebracht. Het lijdt geen twijfel of zij zullen dan in hun krijgsgevangenschap zooveel vrijheid genieten als onder dergelijke omstandigheden mogelijk is.

1325

De neutralen.

De "Times" wijdt een artikel aan den last dien de onzijdigen in dezen oorlog ondervinden, naar aanleiding van de samenkomst van de koningen van Denemarken, Zweden en Noorwegen te Malmö. De "Times" erkent dat ernstige onaangenaamheden de neutrale
1330 staten treffen en dat dit vooral het geval is met Nederland en de Scandinavische

1335 staten. Iedere groote oorlog brengt den neutralen hevige verliezen en daar de
wereldhandel zich uitbreidt en meer ingewikkeld wordt, hebben die verliezen neiging
toe te nemen in hevigheid. In een oorlog, waarin Engeland betrokken is, zal dat
vooral het geval zijn en overal lijdt men thans onder de gevolgen van den oorlog. De
1340 "Times" betoogt dan dat Engeland zoowel uit redenen van menselijkheid en
rechtvaardigheid, alsook omdat de neutrale staten zijn vrienden zijn, gaarne den
oorlog zoo voert dat zij den minsten overlast ondervinden. Maar de eischen der
zelfverdediging maken dat Engeland in dat opzicht beperkt is. Dat feit is te
betreuren en we zijn bereid, zegt de "Times", voor zoover dat eenigszins met de
1345 militaire eischen is overeen te brengen, de nadeelen voor de neutralen zoo gering
mogegeeljk te maken, maar verder kunnen we niet gaan. We moeten onze macht ter zee
zoo krachtig mogelijk doen gevoelen en wij kunnen niet om onzen onzijdigen vrienden
een genoegen te doen er van afzien den toevoer van onze vijanden af te snijden. De
1350 billijkheid van die opvatting wordt door de neutralen erkend. Op het beginsel dat aan
ons maritiem optreden ten grondslag ligt maken ze geen aanmerking. Zij protesteeren
alleen tegen de practische toepassing in bepaalde gevallen. Zij weten dat wij hun
geen overlast willen doen, maar zij zeggen, dat in sommige gevallen hun overlast is
aangedaan, die voor ons doel volkomen onnoodig was.
In dit verband begroet de "Times" de samenkomst der Scandinavische vorsten met
1355 sympathie. Als de Scandinavische koningen en hun raadgevers een methode kunnen
aangeven om de onvrijwillige schade door onze vloot den neutralen toegebracht te
vermindereen, zullen we die gaarne vernemen, mits de kracht van onze wapenen er in
geenen deele door zou worden verminderd. Daar we den wensch hebben den neutralen
tegemeet te komen zal er wel een weg kunnen worden gevonden om aan de grieven
1360 tegemoet te komen. "Zij (de neutralen) kunnen billijkerwijze niet verwachten de zee
te kunnen bevaren gelijk in vreedstijd nu de grootste zeemogendheid in een strijd op
leven en dood voor de vrijheid is betrokken." En de "Times" eindigt natuurlijk met de
verklaring dat alle verliezen en onaangenaamheden te wijten zijn aan degenen, die
deze oorlog uitlokten. Engeland is onschuldig in dat geval, maar, zegt het Cityblad,
1365 het was wellicht beter geweest eerst op te treden met de uiterste gestrengheid en dan
zooveel mogelijk de verordeningen te verzwakken, dan zooals thans is geschied eerst
met zooveel mogelijk toegevendheid optreden om daarna, geleerd door de ervaring, de
beperkende bepalingen te verscherpen, hetgeen den indruk moest geven dat ons optreden
jegens de neutralen harder werd.

1365

Een meeting te Birmingham.

LONDEN, 16 Dec. (Reuter.) De Lord Mayor van Birmingham zeide in een toespraak op een
meeting ter bevordering van de werving: Birmingham heeft 57000 man onder de wapenen
gezonden.
1370 Herbert Samuel, lid van het Kabinet, verklaarde dat de regeering thans nog zekerder
is van de overwinning dan bij het begin van den oorlog.
Austen Chamberlain, een der leiders van de oppositie, zeide dat de Duitschers de
oorzaak zijn dat alle geschillen in onze bevolking zijn verdwenen. Een duurzame vrede
zal onmogelijk zijn, zoolang de legers der geallieerden elkaar niet hebben ontmoet
1375 op Duitschen bodem.

FRANKRIJK.

Clemenceau over onze neutraliteit.

1380 Nog steeds zet Clemenceau, de oud-minister-president, den pennenstrijd tegen
Nederland voort. In zijn blad "l'Homme enchainé" verschijnt het eene artikel na het
andere, waarin de oude aantijgingen tegen ons betreffende de wijze, waarop Nederland
zijn neutraliteit handhaaft, worden herhaald, uitgewerkt en besproken. De
verschillende tegenspraken schijnen voor den heer Clemenceau niet te bestaan.
1385 Nederland heult in zijn oogen nu eenmaal met Duitschland en dat idée fixe laat "de
tijger" niet los.
Een bijzondere medewerker van de "N. R. Ct.", die dezer dagen te Bordeaux een
onderhoud met Clemenceau gehad heeft, schrijft:
"Démentis geven den redacteur Clemenceau een ontwijkend antwoord in de pen. Hij past
daarin zekere parlementaire practijken toe, zekere "sauts de tigre", die den
1390 tegenstander bijna den adem ontnemen. Het instrumentarium, dat hij tot zijn
beschikking heeft, bestaat uit een reeks van handigheden, die het doel hebben, den
tegenstander of uit zijn hoek te lokken, of uit vrees tot zwijgen te dwingen. De heer
Clemenceau is "un homme extrêmement habile". En in een land, waar men de "handigheid"
meer bewondert dan zij verdient, vordert men ten slotte niet zoo heel veel tegenover
1395 den advokaat dier politiek.
De journalist had eerst een onderhoud met den secretaris van den oud-premier, die

Naspeuringen van Paul Theelen: 17 december 1914

overtuigd bleek, dat hij den grooten man niet zou kunnen bekeeren tot andere meeningen dan die, welke hij tot dusverre verkondigd heeft.

1400 "Daarvoor zijn de aanwijzingen, "hem door uw landgenooten verstrekt", en de bewijsstukken die hij in handen heeft, veel te sterk, verzekerde deze vertrouwde van den Franschen Staatsman. In de nevenkamer liggen gewichtige documenten, die wijzen op lang niet onschuldige praemeditatie's door het Nederlandsche gouvernement. Bovendien moet een hooggeplaatst ambtenaar van den Nederlandschen staat (spreker voegt er, 1405 onnoodig natuurlijk, bij, dat dit niet de gezant is) tijdens de eerste dagen na het intreden van den oorlogstoestand aan een Nederlandsche, te Parijs woonachtige familie, den raad gegeven hebben, alle mannelijke familieleden terstond naar Nederland te zenden, daar het zeer waarschijnlijk was, dat hun land binnenkort zich aan Deutsche zijde zou scharen."

1410 De bezoeker wees erop, dat in elk geval een dergelijke uitlating hoogstens de meening van een persoon, maar zeker niet die van onze regeering zou kunnen weergeven. Ten slotte wist de journalist door te dringen in het heilige der heiligen. Al dadelijk ontnemt Clemenceau hem elke illusie: "Ik ben u erkentelijk, dat u mij wilt overtuigen, dat ik het bij 't verkeerde eind heb. Maar verontschuldig me: U zult 1415 daarin niet slagen. Tegenover uwe beweringen kan ik die van andere Nederlanders stellen, en bovendien heb ik onwederlegbare bewijzen in handen van eene betreurenswaardige gezindheid bij uw regeering."

"Is het ook onbescheiden te vragen, mijnheer de Senator, aan wien de door u bedoelde beweringen worden toegeschreven?"

1420 "Van toeschrijven is geen sprake. Ik heb hier een stuk liggen van de hand van de door mij bedoelde persoon. Uw vraag is niet onbescheiden, maar ik ben desolaat u den naam des schrijvers niet te kunnen noemen. Daarvoor bekleedt hij een veel te hoogen en verantwoordelijken post in uw regeering."

"En wat zou uit dat stuk blijken, excellentie?"

1425 "Dat tijdens het uitbreken van den oorlog de neiging bestond bij de Nederlandsche regeering, om zich bij Duitschland aan te sluiten."

"De beschuldiging is buitengewoon ernstig, en ik twijfel eraan, of ze ooit, door we stuk ook, geschreven door een enkel persoon zal kunnen worden bewezen."

1430 Wat de Hollander ook zegt om de houding van de Nederlandsche regeering in het juiste daglicht te stellen – niets helpt. Clemenceau blijft op zijn standpunt staan.

1435 "Ik zeg niet, mijnheer, dat uw staatslieden domkoppen zijn, God bewaar me. Nu de zaken een anderen keer nemen, dan aanvankelijk waarschijnlijk scheen, heeft ook hun kijk zich gewijzigd. Gelukkig is er in alle neutrale landen, de Vereenigde Staten, Zwitserland, een sterke strooming voor de geallieerden ontstaan. Het was te verwachten, dat uw gouvernement, daarmede rekening houdende, ten slotte een waarlijk neutrale houding zou aannemen. Maar dat het reeds bij het begin van den oorlog zoo gedacht heeft, moet ik ontkennen; mijn bewijsstukken zijn beslissend."

1440 "Maar gesteld eens, mijnheer de senator, dat werkelijk bij ons gouvernement die plannen hebben bestaan (ik moet het blijven ontkennen, want ik heb uw bewijsstukken niet gezien), dan zou een medegaan met Duitschland toch een onmogelijkheid geweest zijn. Het is u bekend, dat vele Duitschers in België een buitengemeen invloedrijke positie hebben kunnen bereiken, die de verbazing van menig Noord-Nederlander heeft opgewekt. Misschien is die omstandigheid een grond geweest vol een der vele 1445 misrekeningen, die de Deutsche diplomaten hebben gemaakt. In Nederland hebben noch Deutsche kooplieden, noch zelfs pro-Deutsche agitatoren, ooit den kleinsten invloed op het openbare leven kunnen bereiken. Dit hebben de Duitschers altijd zter begrepen. Een meegaan met Duitschland zou bij ons te allen tijde zeer impopulair geweest zijn."

1450 "Ik ten evenals u overtuigd, dat de Hollanders bovenal de onafhankelijkheid op prijs stellen. Ik ken hunne geschiedenis, ik houd veel van hen."

"Ik bewonder deze platonische genegenheid ten zeerste, mijnheer de senator."

"Zoo, u vindt mijn liefde platonisch? Geloof u dan niet, dat een regeering uw volk voor een fait accompli, bijv. van een geheim militair tractaat, zou kunnen stellen?"

1455 "Onmogelijk, van zulk een tractaat geloof ik niets, en een impopulaire oorlog zou bij ons in verband met het volkskarakter onmogelijk zijn..."

"U zinspeelt op de "barbaarscheden" door de Duitschers begaan, maar dat zijn meer of minder sentimenteele overwegingen. Ik spreek van het eigen belang, en een meegaan met Duitschland zou beteekenen: de opneming in het Deutsche rijk."

1460 "Sta mij toe, monsieur le ministre, te getuigen, dat ik ook dan niets geloof van uw beschuldiging. En een zoodanige gezindheid van onze regeering zou zich toch in daden hebben moeten uiten!"

Daarop vertoont zich op het sympathieke gelaat van den staatsman een glimlach vol

naïveteit:

1465 "En de quaestie van de schending van het Nederlandsche grondgebied door de Duitsche legers?"

Ik antwoord met de opsomming van een aantal bewijzen voor het tegendeel: de interneering van alle Duitschers, op ons grondgebied aangetroffen; het met veel moeite door de Duitschers aanleggen van een nieuwen weg teneinde niet langgs den ouden, ons grondgebied te betreden; de getuigenissen van talrijke Duitsche officieren, die in een gesprek met mij in België klaagden over den omweg, dien zij terwille van de neutraliteit moesten maken, etc. Ik eindig met als mijn meening uit te spreken, dat het herhaaldelijk gelogenstrafte gerucht alleen uit boosaardigheid nog kan worden herhaald.

1475 De heer Clemenceau deelt deze meening niet. Hij is niet voldaan: geen tegenstander zal ooit kunnen zeggen, dat hij hem heeft weten te overtuigen.

"Let wel," zegt hij, "dat ik dan ook nooit heb geschreven, dat ik absoluut zeker was van het feit der violatie. Maar het gerucht moet toch ergens vandaan komen!"

"Zeker, het komt uit den duim van dien, van den Antwerpschen burgemeester, die een voor zijn ongewoon energieke proclamatie een quasi-officieel stuk, van heeft gemaakt.

1480 "En indien dat zoo is, waarom heeft het Nederlandsche gouvernement dan 14 dagen gewacht met de logenstraffing?"

Ik antwoord: dat alle post- en telegraafverbindingen onderbroken waren, dat een nauwkeurige enquête tijd kost, etc. De heer Clemenceau begint te gniffelen, wijl hij met voldoening merkt, dat zijn ongeloofigheid verdriet.

1485 Hij begint dan over Vlissingen, en over nieuwere pogingen, om Nederland in een politiek- of tolverbond met Duitschland te betrekken. .

"Ik heb hier voor het nummer van morgen van "L'homme enchainé" juist een nieuw artikel over Holland liggen."

"Uwe liefde voor Nederland is zeer actief, excellentie!"

1490 "Het is een waarschuwing, anders niet. Kent u dien mijnheer Troelstra, die de verdachte artikelen in "Het Volk" schrijft?"

"Bij ons te lande kent iedereen hem, mijnheer de senator. Hij is het verpersoonlijkte idealisme."

1495 "Nu maar, ik garandeer u, dat die mijnheer aan Duitschland verkocht is. Hij speelt prachtig in de kaart van den Kaiser."

"U kent hem helaas niet, excellentie. U kunt u geen zachtmoediger man voorstellen. En zoo gevoelig en goed van vertrouwen als hij is! Hij denkt, dat ieder is als hij. De onzekerheid, die er heerschte omtrent het lot ons land, maakte hem het leven ondragelijk. Hij is expres naar Duitschland gegaan, om absolute zekerheid te krijgen.

1500 Hij is in 't geheel niet wantrouwend. Er zijn menschen, voor wie een behoorlijk, onder veel plechtige plichtplegingen onderteekend tractaat niets meer dan een

"chiffon de papier". Hoe geheel anders is mijnheer Troelstra: die gelooft al heilig aan een "brin de causette", mits daarbij elkaar vertrouwelijk in de oogen ziet.

1505 "Maar die mijnheer Troelstra is dus een diplomaat!" En hierop volgde veel kwaads over de diplomatie. Wat de heer Clemenceau zeide was zoo onrechtvaardig, dat ik het niet zal schrijven.

Hij geleidde mij naar de deur, onder herhaalde en nadrukkelijke verzekeringen, dat hij zeer veel van de Holanders hield.

1510 **VEREENIGDE STATEN.**

Een Amerikaansche persstem over Duitschland.

LONDEN, 16 Dec. (Reuter.) De "New York Times" richt tot het Duitsche volk en in het bijzonder tot de Duitsch-Amerikanen een welsprekenden en indrukwekkenden oproep, waarin zij hen bezweert om te erkennen, dat de onbekwaamheden van de raadslieden des Keizers geleid hebben tot een échec, zoodat het noodzakelijk is gebleken om zowel hem als die raadslieden te verhinderen op deze wijze voort te gaan.

1515 Na een bespreking van het Fransche Geelboek, waarvan de volledige tekst Zaterdag zal verschijnen, verklaart het blad, dat de menschheid ter wille van haar veiligheid niet zal dulden, dat de Duitsers zegevierend uit dit strijdperk treden.

1520 De "New York Times" zegt voorts, dat Duitschland onherroeplijk tot de nederlaag gedoemd is. Tengevolge van het bankroet zijner staatslieden, die werkelijk tot de minderwaardige diplomaten behooren, gaat het gebukt onder de moreele veroordeling van de geheele beschaafde wereld. Het wordt alleen ondersteund door Oostenrijk en Turkije, twee achterlijke, decadente naties die een wanhopigen strijd voeren tegen

1525 de legers van drie groote mogendheden, an wie de steun van de onzijdige staten ongetwijfeld zal worden verleend, indien de definitieve beslissing zich nog lang mocht laten wachten.

Het Duitsche volk vergiet het bloed van zijn heldhaftige zonen en verspilt, hetgeen

- 1530 het nog aan goed bezit, in een hopeloozen strijd, waardoor het wel het eindvonnis kan
?ellen, doch niet vermijden.
Het tragisch lot van het Duitsche Keizerrijk kan echter ook tot gevolg hebben de
bevrijding van het Duitsche volk, indien het zijn uur weet te kiezen en zich krachtig
?t.
- 1535 De slag bij Leipzig was de inwijding, die bij Waterloo de voltooiing van de
bestrijding van de Fransche natie uit de Napoleontische overheersching. Sint Helena
was de apotheose.
Sedan veroorzaakte de verdrijving van "Napoleon de kleine"; de Fransche staatslieden
riepen de Republiek uit.
Zijn de Duitschers dan zóó verblind dat ook zij hun Waterloo, hun Sint Helena, hun
Sedan begeeren?
- 1540 Een millioen Duitschers is opgeofferd. Is het noodig dat nog meer millioenen sterven,
meer millioenen hun lot beweenen, alvorens de Duitsche natie zich plaatst voor het
Gerecht der Rede en der menschelijke Rechtvaardigheid met een aanklacht tegen de
keizerlijke militaire kaste die haar meesleepte in den oorlog?
- 1545 De wereld kan en mag niet gedoogen dat Duitschland zegepralend uit dezen oorlog te
voorschijn treedt. Indien Duitschland geheel Europa beheerschte, zouden vrede en
veiligheid voor eeuwig van de aarde ver-verdwijnen.
Niet langer dan twee maanden geleden had de wereld slechts een flauw besef van
Duitschlands ware beteekenis; thans kent zij die ten volle. Indien Engeland,
1550 Frankrijk en Rusland niet voldoende zijn om het te bedwingen, dan zullen Italië met
zijn twee millioen mannen, de krachtige Nederlanders, de stoere Zwitsersche
bergbewoners, de Denen, de Grieken, de mannen van den Balkan hun te hulp komen, opdat
zij hun taak voorgoed kunnen volbrengen.
De naties moeten, terwille van haar eigen vrede en rust, dit bolwerk van het
1555 militarisme sloopen, dat is opgericht in het hartje van Europa en een gevaar voor de
geheele wereld is geworden.
Waarom zou het Duitsche volk voortgaan zijn bloed te offeren om den trots te vleien
van Duitschlands officieele wereld? Waarom — daar van dezen oorlog het
verschrikkelijkste einde te vreezen is — zou men thans niet reeds een betere
1560 oplossing kunnen verhaasten? Deze oplossing zou de Revolutie beteekenen, kan men
antwoorden. Het is mogelijk, maar dit vormt nog geen onoverkomelijk bezwaar. Kan de
geschiedenis dan geen enkel voorbeeld aanwijzen van een geheel volk, dat in opstand
kwam tegen zijn regeerders, terwijl een hevige oorlog woedde?
Wij kunnen niet anders wenschen dan dat de Duitsche natie, deze waarheid erkennende,
1565 tijdig de noodige maatregelen neme om al de rampen, die haar wachten te bezweren.
Maar er is alle redenen om te betwijfelen, dat zij tot deze erkenning zal komen.
Derhalve bezweert de "New York Times" de Amerikanen van Duitsche afkomst, die bekend
zijn met de waarheid omtrent den huidigen toestand, om hun landgenooten in
1570 Duitschland de oogen te openen. Want de Duitschers in Duitschland kunnen de geheele
wereld niet kennen, omdat men hun dit niet veroorlooft. De Amerikanen van Duitsche
afkomst zouden hun plichten van broederschap en menschelijkheid verzaken als zij
voortgingen hun landgenooten in Duitschland in onwetendheid te laten, hun te
verbergen hoe diep het Duitsch militaristisch ideaal is gedaald in de achting der
wereld. Zij moeten den Duitschers in Duitschland leeren begrijpen, dat de vijanden,
1575 die thans tegenover hen staan, slechts de voorhoede vormen van de legermachten der
beschaving, die den strijd zullen aangorden tegen de voortdurende bedreigingen van
het sabelgekletter.

AVONDBLAD. Tweede Blad.

1580 **Van Dag tot Dag.**

Een Vraag en een Antwoord.

- Een correspondent in Den Haag schrijft mij: „Ik wilde dat ik in uw overtuiging kon
deelen, dat Egypte en Suezkanaal weinig gevaar loopen van een Duitsch-Turkschen
aanval. Volgens mijn meening is het hoofddoel van Turkije in den oorlog de verovering
1585 van Egypte. In Europa ziet het geen kans verloren gebied te heroveren. De Balkan-
mogendheden zijn te sterk. Maar het dient zichzelf en zijn Duitschen bondgenoot het
best, als het de rechtstreeksche gemeenschap tusschen Engeland en Indië afsnijdt en
Cairo en Alexandrie in zijn macht krijgt. Turkije heeft zich drie maanden lang
gewapend en gereed gemaakt en als het zijn hoofdmacht concentreert om Egypte en het
1590 Suezkanaal te overmeesteren, daarbij gebruik makend van de door den Sultan opgewekte
dweepzucht, ben ik allesbehalve zeker van de toekomst.”

Gaarne zal ik pogen uiteen te zetten, waarom ik niet deel in de vrees, dat Egypte
groot gevaar loopt.

1595 Geheel eens ben ik het met den schrijver dat de Turken voornamelijk hun oog op Egypte
gevestigd hebben, en dat de Duitschers een verzwakking van de Britsche macht in
1600 Noord-Frankrijk en België veel eer verwachten van Turksche aanvallen op Egypte dan
van aanvallen op Rusland. In een belangwekkend opstel van den heer Weigall in *the
Fortnightly Review* van December las ik, dat reeds in September een groot leger
1605 Turksche troepen, ondersteund door Arabieren en Bedoeïnen, in Syrië was
samengetrokken. Ik deelde reeds mede, hoe Palestina zuchtte onder de Turken, die van
Jeruzalem een wapenplaats gemaakt hadden. Maar het bevel om de woestijn in te trekken
bleef uit na de Duitse nederlagen aan de Marne. De Sultan aarzelde, en dit uitstel
maakten Engelschen zich ten nutte om alle voorzorgsmaatregelen te nemen. Lord
1610 Kitchener verklaarde in het Hoogerhuis dat een leger-divisie reeds naar Egypte
gezonden was. Gelijk ik aantoonde, is geen aanval denkbaar, bij welks afweer Britsche
en Fransche oorlogsschepen niet een groot aandeel zouden nemen, tevens de Turksche
gemeenschap met Syrië bedreigende.
De vloot verzekert Engeland's macht ook in Egypte en daarom is het vrij moeilijk te
gelooven, dat van Turksche troepen Engeland in Egypte groot gevaar loopt.

Maar eene andere en veel ingewikkelder vraag is, of de godsdienst-oorlog tegen de
Christenen, welke ten voordeele van de Duitsch-Turksche alliantie is uitgeroepen, en
het feit dat Egypte in naam nog aan Turkije behoort, Engeland niet bedreigt met een
1615 gevaarlijken opstand van Egyptenaren met dweepzieke Muzelmannen verbonden. De Sultan
is nog altijd de Souvereine beheerscher van Egypte, dat hem 17 millioen franken
opbrengt als een jaarlijksche schatting, welke hij nu waarschijnlijk wel voorgoed
verliezen zal. De Turksche vlag wordt in Egypte geheschen, en in het Egyptische leger
zijn de woorden van de commando's Turksch.
1620 Engeland heeft Turkije nooit geanexeerd, ook niet toen Oostenrijk Turksche provincies
tot zich trok. Het heeft in naam van den Sultan wet en orde gehandhaafd aan de oevers
van den Nijl, en door zijn bewonderswaardig bestuur en zijn vruchtbaar maken van de
woestijn Egypte tot voorbeeldlozen bloei gebracht.
Het heeft juist het tegenovergestelde gedaan van Turkije, dat al de rijken waarover
1625 het wat te zeggen had, verarmde en uitmergelde. En dit is in Egypte opgemerkt. Wat
Britsch-Indië loyaal maakt aan Engeland, bindt duizenden in Egypte eveneens, al
maakten zich de Britten niet populair, gelijk de Franschen dit aldaar zijn.
Een opstand in Egypte tegen de Engelschen is natuurlijk altijd mogelijk, en Turksche
agenten zullen wel al het mogelijke doen om dien te verwekken. Maar dat de Franschen,
1630 die vooral veel vrienden hebben bij de hogere standen in Egypte, met de Engelschen
één partij vormen, zal zeker evenveel bijdragen tot handhaving van rust als het
grootte ontzag dat lord Kitchener allen standen in Egypte inboezemde gedurende zijn
veeljarig oppergezag aldaar.

1635 Wat de aanhankelijkheid van Egypte aan Turkije betreft, deze bestaat bijna niet,
gelijk mij door allerlei soort van Egyptenaren verzekerd werd, toen ik eenige jaren
geleden in Egypte was. De banden tusschen Turkije en Egypte waren zeer los, alreeds
sinds anderhalve eeuw. Toen de Sultan Egypte in 1769 gelastte hem te helpen in zijn
oorlog met Rusland weigerde Ali Bey. Hij proclameerde zich zelve tot Sultan van
1640 Egypte en hielp de Russen. Enkele jaren later maakten de Mamelukken-vorsten Murad en
Ibrahim zich feitelijk onafhankelijk van Turkije. De toorn van den Sultan hierover
gaf Napoleon in 1793 het voorwendsel om Egypte binnen te vallen, zoogenaamd om de
Fransche inwoners te beschermen. Maar de band bleef los. Wel hielpen de Egyptenaren
1645 in 1827 tegen de Grieken, maar in 1831 verklaarde Mahomet Ali aan het hoofd van het
Egyptische leger den oorlog aan Turkije. Hij viel Syrië binnen en vernietigde de
Turksche vloot te Konia. Als de Europeesche mogendheden niet tusschen beiden waren
gekomen zou hij Konstantinopel veroverd hebben. In 1839 begonnen de Egyptenaren een
nieuw oorlog met de Turken en brachten hun een beslissende nederlaag toe te Nisof.
1650 Toen Ismael Pasja in Egypte heerschte, was er telkens oorlogsgevaar met Turkije,
terwijl het Suez-kanaal gegraven werd, wat des Sultans wangunst wekte.
In 1882 begon Arabi Pasja, gesteund door vele Egyptische officieren, tot bescherming
van het uitgemergelde volk een opstand tegen Khedive en Sultan, welke Engeland noopte
tusschen beiden te treden om de orde te handhaven.
Dit alles bewijst dat er een oude vijandschap bestaat tusschen Egyptenaren en hun
1655 overheerschers van weleer, de Turken.

Uit liefde voor de Turken zullen dus de Egyptenaren zeer waarschijnlijk hen niet gaan
helpen. Maar de godsdienstige quaestie zou veel groter aanleiding kunnen geven. De
meerderheid der Egyptenaren beschouwt den Sultan als het hoofd van hun geloof, als
1660 den Kalief van Islam. Turksche overwinningen op Christenen werden steeds door hen

1665 toegejuicht. Maar de proclamatie van een Jihad, een heiligen oorlog, tegen de Christenen door de Turken, die met de Duitschers verbonden zijn, sloeg niet in. Een oproep tot uitroeiing van de Christenen door een Sultan, die met Christenen verbonden is en door hen gesubsidieerd wordt, scheen niet ernstig aan de hoofden van het geloof in Egypte.

1670 Deze hoofden hebben een proclamatie uitgevaardigd, waarin zij veroordeelen elk vijandig optreden tegen Engeland, en den Turkschen aanval op Egypte afkeuren. *El-Moayad*, dat het groote invloedrijke Arabisch-Muzelmansche dagblad van Egypte is, heeft nadrukkelijk aangetoond, dat de Arabische wereld niets winnen kan door steun te geven aan Enver-pasja en Talaat (de Jong-Turken, die onder Duitschen invloed den oorlog begonnen), en deze ernstige verklaring is zeer gewichtig.

1675 Ik vind het waarschijnlijk dat door het uitroepen van den Jihad de vraag of de Sultan van Turkije wel de echte Kalief der Muzelmannen is, een strijdvraag in het Oosten worden zal.

1680 De Kalief is de plaatsvervanger van den Profeet. Oorspronkelijk was de waardigheid niet erfelijk. Iedere Kalief stelde zijn opvolger aan. De afstammelingen van Abbas, een oom van Mahomed, heerschten over Egypte tot 969 en in 1258 werd één van hen tot Kalief benoemd. Zij heerschten tot de Turksche verovering van Egypte in 1517. De overwinnaar, Selim I, verklaarde opvolger van den Kalief te zijn, maar hij was geen afstammeling van Mahomed en tot den huidigen dag erkennen de Schiïeten, o.a., den Sultan niet als den Kalief. Als zoodanig erkennen honderduizenden Muzelmannen, en vooral de Arabieren, den Sheriff van Mekka, die van den profeet afstamt en over de heilige plaatsen gebiedt.

1685 Mocht deze overtuiging veld winnen, dan zou zelfs de ondergang van Turkije niet beschouwd worden als een slag voor Islam, maar als een begin van zijn wedergeboorte en van nieuwe hoop voor het geloof.

1690 Men vergete niet dat de Aga Khan, het hoofd der millioenen Muzelmannen in Britsch-Indië, openlijk verklaard heeft dat Turkije zijn recht op godsdienstige heerschappij verspeeld heeft.

1695 Dit alles overwegende, scheen mij de vrees niet groot, dat Egyptische dweepzucht Engeland's macht in Egypte zou ondermijnen.

1700 Als de Arabieren Turkije hielpen, ware het wat anders. Maar onder de zeer ontevredene, telkens oproerige nationaliteiten in Aziatisch Turkije, nemen de Arabieren de eerste plaats in. Zij zijn een volk met grootsch verleden. In de Middeleeuwen heerschten zij van de Perzische Golf tot Spanje. Zij waren niet als de Turken, uitsluitend een volk van militaire veroveraars, maar ze waren het beschaafde en kunstrijkste volk van die tijden, uitmuntend in wijsbegeerte, letterkunde, wiskunde, bouwkunde en geneeskunde. De Turken, die de beschaving vermoorden van de scheppers van het Alhambra, gebruiken de afstammelingen van dat begaafde volk als alleen goed voor het opbrengen van drukkende belastingen en om te dienen in het leger. Maar met de Arabieren van Yemen zijn de Turken sinds jaren in strijd, en een van de gevolgen van dezen wereld-oorlog zou wel eens kunnen zijn de herleving van het Rijk der Arabieren, die in alles de meerderen der Turken zijn. Wie dit denkbeeld wil overwegen, leze eens het boek *Le Reveil de la Nation Arabe dans l'Asie Turque*. Een jaar of wat geleden werd het door Negib-Aroug Bey uitgegeven. Daarin beschuldigde het Nationaal Comité der Turksche Arabieren de Turken van al wat

1710 Arabië en de Arabieren te lijden hebben.

1715 Wellicht is dit alles niet van overwegend belang. Maar het stond mij voor den geest toen ik de overtuiging uitsprak, dat Egypte en het Suez-kanaal even weinig gevaar loopen als Britsch-Indië van de Turksche uitroeping van den heiligen oorlog tegen de Christenen. En dat in Britsch-Indië die uitroeping van den heiligen oorlog weinig invloed heeft gehad wordt niet alleen bewezen door den machtigen bijstand in troepen en geld, welken de Indische Vorsten aan Engeland zenden, maar ook door wat 's lands schrijvers en dichters zeggen. Dit blijkt uit een zeer merkwaardig gedicht in het Engelsch geschreven door Ardeshir Kabardin, een Muzelman in Hindoustan.

1720 Een der coupletten van zijn *Warsong* haal ik aan:

We leave all the beauty Of our home and our land;
We know but our Duty Is by thee to stand;
We come, we come!
1725 Rajputs, Gurkhas or Sikhs, Islams – all intermix;
Our joy is now vaster; Our heart only sticks

To the far-beating drum;
We gather all faster As true souls become;
Here, by thee, our Master!
1730 We come, we come!

Het machtigste verdedigingsmiddel van Egypte zullen zeker Britsche vloot en leger en de hulptroepen van Indië en geheel het Britsche Imperium zijn.
1735 En wat daarbij vooral niet vergeten moet worden is, dat een overwinnend optreden van Turkije Italië en Roemenië zou dwingen door oorlog te verklaren hun levensbelangen te verdedigen.
De uitroeping van den heiligen oorlog was een maatregel, welke allen Europeeschen volken, die Muzelmansche onderdanen hebben, zeer onaangenaam moest zijn. Maar daar de Jihad alleen mag uitgeroepen worden als de Muzelmansche godsdienst in gevaar is, wat
1740 nu zeer zeker *niet* het geval is, zal hij behalve sporadische oproeren in Britsch-Indië en Egypte, wel geen ernstig gevolg hebben..

Gemengde berichten.

Dierenmishandeling.

1745 We lezen in "De Levende Natuur":
Hoe schandelijk men soms met dieren omgaat, blijkt genoegzaam uit onderstaande gebeurtenis:
Mijn neef, die wegens de mobilisatie te Monster ingekwartierd is, vond met eenige andere soldaten in den omtrek van dit dorp eene Mantelmeeuw in deerniswaardigen
1750 toestand. Het dier was aan een der zwemvliezen gewond en kon niet meer vliegen. Eenparig besloten de soldaten de arme meeuw mee te nemen. In een leegstaand kippenhok van de boerderij, waar zij ingekwartierd zijn, werd het dier ondergebracht en zoo goed verzorgd, dat de meeuw spoedig genas. Daar zij echter niet vliegen kon, besloten de soldaten het dier nog eenige dagen te houden, alvorens het de vrijheid te
1755 hergeven. 't Heeft, niet zoo mogen zijn.
Een andere troep soldaten haalde bij afwezigheid der verzorgers de meeuw uit het hok, en begaf zich er mee naar een naburig weiland, waar zij met de meeuw gingen voetballen.
Eenigen tijd later werden de verzorgers van den vogel op dit barbaarsche vermaak
1760 opmerkzaam. Hun tusschenkomst kwam echter te laat. Tengevolge van de ruwe trappen en schoppen der wreedaards was de vogel reeds dood. Een der pooten was gebroken, een oog ingetrapt, en overall vertoonden de veeren vuile plekken, die aangaven, waar de schoenen het dier aangeraakt hadden. 't Ergste was, dat dit verheffende spel onder
1765 leiding stond van een sergeant en een korporaal. Een der toegesnelde soldaten schroomde niet, den sergeant ondubbelzinnig de waarheid te vertellen over zijne lage daad.
De vogel, die eene vlucht had van 1.25 M., bevindt zich nu bij een preparateur om opgezet te worden.

1770 **Kraaien.**

Het trekt de aandacht — zoo schrijft men aan het U. D. — hoe weinig kraaien zich in Utrecht en omstreken bevinden. In Noord- Brabant ziet men er geen enkele meer. Vermoed wordt, dat ze allen naar de slagvelden in België vertrokken zijn, om daar op
1775 aas uit te gaan.

Nederland en de oorlog.

De Koningin in Noord-Brabant.

De Koningin is hedenochtend even 8 uur per extra-trein uit de residentie vertrokken tot het doen van militaire inspectietochten. H. M. wordt Zaterdagmiddag in Den Haag
1780 terugverwacht.
Het gevolg op deze driedaagsche inspectiereis bestaat uit: baronesse Sloet van Marxveld, hofdame; baron Bentinck, opperstalmeester; generaal-majoor-tit. baron Van Tuyll van Serooskerken, adjudant; 1e luit. jhr. Quarles van Ufford, ordonnance-officier.
1785 De koninklijke trein, samengesteld en ingericht met het oog op dag- en nachtverblijf van de koningin, van de leden der hofhouding en van de officianten, bestond uit: een keukenwagen; twee spoorwegrijtuigen 1e en 2e klasse met slaapgelegenheid; 2 salonrijtuigen ten dienst van H. M., waarvan de een spijswagen, de ander met zit- en slaapcompartimenten, en daarachter de bagagewagen.
1790 Uit Bergen op Zoom meldt men ons:
Hedenmorgen bracht de Koningin een bezoek aan de militairen alhier. Ook reed H. M. om halftwaalf per auto heel langzaam langs het vluchtelingenkamp op Plein XIII.

Verkeer met Duitschland.

1795 Onze correspondent te Zevenaar seint:
De verkeersweg Lobith-Elten is hedenmorgen gesloten. De Duitsche wachten lieten niemand passeeren.

Belgische vluchtelingen.

1800 In de Memorie van Antwoord aan de Tweede Kamer op Hoofdstuk V der begrooting voor 1915 deelt de Minister van Binnenlandsche Zaken mee, dat de post kosten van onderhoud en verdere uitgaven van ten gevolge van den oorlogstoestand naar Nederland uitgewekenen en van ten gevolge van den oorlogstoestand behoeftig geworden, in Nederland verblijvende buitenlanders, van f100,000 gebracht wordt op f2,000,000 en
1805 alzoo verhoogd met f1,900,000.

Men schrijft ons uit Venlo:

Telkens als we weer een nieuw verslag lazen van het officieele bezoek, aan de Noordbrabantsche en Zeelandsche vluchttoorden steeg onze verbazing over het getob, dat
1810 men daar in verschillende plaatsen heeft om voldoende en goed te verwarmen ruimten te vinden. Weet dan de Regeering niet, dat hier in Venlo de oude cavaleriekazerne een prachtgelegenheid voor deugdelijk onderdak biedt? Dat er hier honderden een flink verblijf kunnen vinden, temidden van hun geloofsgenooten en dicht bij hun geboorteland? Dat er een ingesloten en van den publieken weg geheel afgescheiden
1815 oefenterrein bij is, waar tientallen van kindoren frank en vrij kunnen spelen en rennen?

Het Venlosche comité heeft in deze reusachtige kazernegebouwen indertijd tal van doortrekkende vluchtelingen geherbergd. Zelfs restten er een paar honderd blijvers. Tot deze laatsten ten gevolge van een regeeringstelegram moesten worden doorgezonden
1820 naar Oldebroek. Een telegrafisch verzoek om de mogen blijven, werd afgewezen. De Regeering wenschte een goed overzicht te krijgen over de Belgische vluchtelingen... En nu staan de cavaleriegebouwen, en met dezen nog een deel der oude infanteriekazerne, ledig, terwijl men elders in het land handen met geld uitgeeft om houten barakken en linnen tenten in elkaar, te slaan en om tochtige loodsen en
1825 fabrieken tot verblijfplaatsen van menschen te maken.

Posterijen en Telegrafie.

De telegraafkabel Singaradja-Ampanan is hersteld.

1830 **Laatste Berichten.**

Nederland en de Oorlog.

Het kamp op Plein XIII.

Onze correspondent te Bergen op Zoom schrijft ons dienaangaande d.d. 16 Dec.:
In de jongste dagen is de toeloop van Belgische vluchtelingen hier weer zóóveel
1835 toegenomen dat de bevolking van het kamp op Plein XIII nu weer over de 5000 bedraagt. Ook worden deze week kapitein Jentink en luitenant De Jong van hun toezicht op het kamp ontheven en zal dit worden opgedragen aan den 1e luitenant der veldartillerie Quadekker. 't Is te wenschen dat dan meteen de controle dermate verscherpt wordt dat
1840 niet langer, gelijk ooggetuigen verklaren, goederen, kleeren en brood uit het kamp op klaarlichten dag en zonder dat de surveilleerende militairen dit verhinderen, aan menschen buiten het kamp kunnen worden meegegeven.

Dat verder de gezondheidstoestand nog al iets te wenschen laat; blijkt voldoende uit het feit dat gisteren zuster Beijnen uit Den Haag als verpleegster voor het kamp naar
1845 hier overgekomen is: Vooral onder de kinderen komt roodvonk en een kwaadaardig soort van mazelen voor.

DE OORLOG.

BELGIË.

Koning Albert's boek.

1850 Wij hebben al eens meegedeeld, dat op initiatief van de "Daily Telegr." en onder leiding van Hall Caine, een boek is samengesteld, waarin vooraanstaande personen uit verschillende landen uiting geven aan hun bewondering voor België en zijn heldhaftigen koning. Dit boek zou gisteren uitkomen. Wij hebben het nog niet gezien, maar ontleenen aan de Engelsche bladen, uit het werk, dat bijdragen bevat niet alleen
1855 uit de landen der geallieerden; maar ook uit de neutrale landen (ook uit ons land) de uitspraak van Engeland's eersten minister Asquith, die in het kort samenvat wat Engeland aan België is verschuldigd: "De Belgen hebben voor zichzelf den onsterfelijken roem verworven, die het deel is van een volk dat vrijheid verkiest

1860 boven gemak, veiligheid en zelfs het leven. Wij zijn trotsch op hun bondgenootschap en op hun vriendschap. Wij begroeten hen met eerbied en vereering. België heeft zich voor de wereld verdienstelijk gemaakt. Het heeft ons een verplichting opgelegd, als natie, die we niet zullen vergeten. Wij verklaren het heden, in naam van het Vereenigd Koninkrijk, van het geheele Rijk, dat het tot het einde toe zal kunnen rekenen op onzen oprechten en beslisten steun."

1865 **FRANKRIJK.**
Fransche ridderlijkheid.

1870 Van Duitsche zijde wordt officieus medegedeeld: Snel gestraft hebben de Franschen een gruweldaad, waaraan een Duitsch soldaat ten offer gevallen was. Den 4en December was een schildwacht bij een prikkeldraadversperring gevonden, met afgesneden ooren en door een schot in het hoofd gedood.

1875 Reeds den volgenden dag verscheen een Fransch officier van het 165e infanterieregiment en verzocht geblinddoekt naar den commandeerenden generaal gebracht te worden. Hier legde de officier de verklaring af, dat zijn afdeeling niets te maken had met den man, dien men schuldig bevonden had aan deze gruweldaad. Deze man was nog denzelfden, dag, den 5en December, doodgeschoten.

1880 Verder zegt het officieuse bericht: deze snelle rechtspleging en de ridderlijke vorm, dien de Franschen gekozen hebben, om onze troepen deze genoegdoening mede te deelen, verdienen van onze zijde de waardeering, die men in den oorlog ook den vijand schuldig is als hij waardig en ridderlijk gehandeld heeft.

DUITSCHLAND.
Beleediging.

1885 De "Köln. Ztg." meldt dat in Duisburg een Belgisch scheepsbevrachter, Emil Vijt terecht stond, beschuldigd van beleediging. Hij had in October in een kroeg te Ruhort verteld dat zijn vrouw, een Hollandsche, in een ziekenhuis te Gent kinderen gezien had, met door Deutsche soldaten afgehakte handen.

1890 Bij de behandeling werd gepoogd het bewijs der waarheid te leveren. Doch de vrouw van den beschuldigde, als getuige gehoord, verklaarde dit niet te hebben gezien en het ook nooit aan haar man te hebben verteld. De beschuldigde zeide toen, dat hij het ook wel in de krant kon hebben gelezen.

D rechtbank veroordeelde den Belg wegens het mededelen van onwaarheden ten laste van het Deutsche leger tot zes weken gevangenisstraf.

1895 **ENGELAND.**
Een „mis" te Londen.

1900 In de "Times" wordt het denkbeeld bepleit om te Londen ter vervanging van de vermaarde Leipziger mis, een internationale tentoonstelling van monsters te organiseeren. Zelfs na den oorlog, aldus wordt opgemerkt zullen de hoofdlieden van Engeland, Frankrijk, Rusland en België niet zeer geneigd zijn om de mis te Leipzig te bezoeken en de vraag wordt dus gesteld of het niet mogelijk zou zijn op het voorbeeld van Leipzig – waar in 1912 meer dan 14000 koopers verschenen – in Londen een internationale mis te organiseeren. Dat zou ook voor den Britschen fabrikant van groot nut kunnen zijn. Uit mededeelingen van verschillende industrie-centra blijkt, dat het in de „Times" geopperde denkbeeld in Britsche commerciale kringen veel steun vindt.

Sir Roger Casement.

1910 Men herinnert zich ongetwijfeld de verklaring die Sir Roger Casement, de vroegere Britsche consul in Brazilië, bekend door zijn onthullingen omtrent de Putamayogruwelen, na een bezoek aan Berlijn heeft afgelegd. Naar aanleiding van de Municipal Council of the United Irish League en aangesloten Iersche vereenigingen, te New-York gehouden, de volgende motie aangenomen:

1915 Overwegende dat in de pers in dit land is vermeld, dat sir Roger Casement, van wien wordt gezegd dat hij in betrekking staat met de Home rule beweging in Ierland en hier te lande, en leider is van de Iersche vrijwilligers, op het departement van buitenlandsche zaken te Berlijn is ontvangen en van den rijkskanselier de verzekering kreeg, dat Deutschland Ierland nimmer zou binnenvallen ter verovering of ter vernietiging der nationalistische instellingen, en dat zijn leger, indien het in Ierland zou landen, niet zou komen om te plunderen en te vernielen, maar in volkomen vriendschap voor het Iersche volk, welks nationale welvaart en vrijheid heb wensch, verklaart de vergadering dat sir Roger Casement, die Britsch officier en Britsch consul is geweest, nimmer op eenige wijze met de Iersche home rule beweging in Ierland of hie rte lande in betrekking stond, nooit welwillend stond tegenover haar

Naspeuringen van Paul Theelen: 17 december 1914

- 1925 bedoelingen en politiek, maar steeds vijand en dat hij in geenen deele gemachtigd is te spreken namens de Iersche Vrijwilligers of hun vrienden in eenig ander land, daar hij reeds maanden geleden door de Iersche Vrijwilligers en de Iersche nationale leiders is gedesavoneerd.
- 1930 **OOSTENRIJK.**
Tegenspraak.
BOEDAPEST, 16 Dec. (W. B.) Het "Hongaarsche Corr.-Bureau" is gemachtigd te verklaren, dat de in Russisch-gezinde bladen in Roemenië in den laatsten tijd voorkomende alarmeerende berichten over oproer onder de Roemeensche bevolking in Abrad Banya en andere niet nader aangegeven bergachtige streken van Zevenburgen totaal verzonnen zijn.
- 1935 **ROEMENIE.**
Roemenie's houding.
- 1940 In de "Petit Parissien" is een interview opgenomen met een Roemeensche staatsman op weg van Rome naar Londen te Parijs vertoevend. Deze staatsman beweert dat Roemenië met Italië zal samenwerken en dat de stap van de eene mogendheid door de andere zal worden gevolgd. De staatsman verwachtte Roemenie's deelneming (aan den oorlog) in Februari, als zijn voorbereidingen gereed zijn en de bergpassen weer begaanbaar. Maar
- 1945 door omstandigheden – bijv. door den val van Krakau – zou het optreden van Roemenië verhaast kunnen worden. Uit de verklaringen van den staatsman zou verder blijken, dat men in Roemenië ongerust is over pogingen van Oostenrijk-Hongarije om een afzonderlijken vrede te sluiten, want dan zouden Roemenie's gewettigde verwachtingen wel eens verijdeld kunnen worden. De loop van de pogingen van Oostenrijk in dezen
- 1950 geest van een afzonderlijken vrede zouden dus Roemenië ook wel tot meer haast kunnen aansporen.
Eenig voorbehoud is bij deze verklaringen van den Roemeensche staatsman wel gewenscht.
- 1955 **PORTUGAL.**
Uitvoerverbod.
LISSABON, 17 December. (W. B.) De minister van landbouw zal binnenkort een uitvoerverbod uitvaardigen voor de belangrijkste voortbrengselen van den landbouw, om het misbruik, door eenige handelshuizen bij den uitvoer van graan gemaakt, tegen te
- 1960 gaan.
Uit Angola wordt gemeld, dat de toestand daar voor het oogenblik kalm is.
- TURKIJE.**
De groene vlag van den profeet die niet groen is.
- 1965 Volgens een mededeeling uit Konstantinopel aan de „Tägliche Rundschau" berust de meening, dat de vlag van den profeet van groene kleur is op een dwaling. Deze vlag is zwart en draagt een wit opschrift. Zij wordt met andere reliquieën van den profeet bewaard in het oude Serail te Stamboul. De vlag, die door de Arabieren te Medina in verband, met, het afkondigen van den heiligen oorlog ontplooid werd, is wel een
- 1970 historische en heilige vlag, doch niet die van den profeet.
- ZUID-AFRIKA.**
De inneming van Lüderitzbucht.
- 1975 Een Duitsch koopman, die uit Lüderitzbucht is teruggekeerd geeft in het "Berliner Tageblatt" een beschrijving van de inneming. Den 14en September verscheen voor het eerst een Engelsche kruiser voor de stad Swakopmund, die de stad bombardeerde, zonder echter veel schade aan te richten. Troepen werden aan land gezet en de kruiser ging naar Walvischbaai en ankerde daar. Dit was antuurlijk echter een bewijs, dat de Engelschen het op Lüderitzbucht voorzien hadden. De overheid maakte nu alle
- 1980 toebereidselen om de spoorweglijn te vernielen. Te voren reeds was het spoorwegmateriaal en alle meel- en korenvoorraden naar Koetmanshoop gebracht. Den 17en September verschenen de Engelschen weer, nu met eenige schepen. De Duitschers lieten den toren voor draadlooze telegrafie in de lucht springen en toen den
- 1985 volgenden dag het eskader, bestaande uit drie kruiser sen negen transportschepen, binnen schotlengte kwam, ging de civiele en militaire autoriteiten met den trein naar het binnenland. Slechts vijf soldaten werden achter gelaten om de spoorlijn te vernielen.
Intusschen hadden de Engelschen een patrouille geland in de Prinzenbucht, die de soldaten aanviel om het vernielen van spoorweg te beletten. Dit mislukte echter en de
- 1990 Engelschen trokken daarop terug. De soldaten gingen rustig verder met hun

vernielingswerk.

1995 Toen de oorlogschepen voor anker lagen kwam een boot met een parlementaire vlag aan land. De burgemeester en nog twee heeren ontvingen de Engelschen. Zij verklaarden, dat geen tegenstand geboden zou worden; zij werden als gijzelaars tot den 19en
2000 gevangen gehouden. Den 18 September had de eigenlijke bezetting plaats. Den 19 werd het standrecht afgekondigd. Den 21 en 22, toen bevel gegeven was de bevolking te deporteren, begon een algemeene plundering van Lüdritzbucht. Ongeveer vijftien of twintig huizen werden vernield. Al het gevogelte werd gevangen en geslacht. De deportatie was den 25 geëindigd. De heele Deutsche bevolking werd als gevangenen weggebracht, de mannen naar Johannesburg en Pretoria, de vrouwen en kinderen naar Pietermaritzburg. De niet-Duitschers zwerden in Kaapstad vrij gelaten. Zonder strijd zou het toch niet afloopen.
2005 Den 26 September kwam het tot een gevecht bij Kolmanskoppe. De verliezen waren aan beide zijden gelijk, vijf dooden en drie gewonden. De Engelschen trokken toen naar Lüderitzbucht terug. Den 3 October kregen wij mededeeling, dat wij moesten vertrekken. Wij mochten het noodzakelijkste meenemen en werden aan boord gebracht. Den 5 October kwamen wij te Kaapstad aan.

Engeland.

2010 Een lastige staking.

Onze Londensche berichtgever schrijft dd. 13 December:

„Londen leeft, zelfs op dit oogenblik nog, onder den invloed eener lastige werkstaking, ditmaal niet van levende arbeidskrachten, doch van doode – de trams hebben het nl. Vrijdagmiddag op eens opgegeven.

2015 Vreemdelingen, die maar tijdelijk te Londen toeven, verbeelden zich dikwerf dat het tramwegnet in deze stad niet van groote beteekenis is; in den regel zien zij alleen trams langs het Victoria Embankment, omdat zij vaak niet verder komen dan de City en Londen's West End, waar het openbaar verkeer geschiedt door middel van motor-omnibussen en ondergrond-treinen. Toch heeft de Metropolis aan den anderen kant der
2020 Theems en in het noordelijk deel, aan gene zijde van Holborn en van de City een uitgebreid tramnet; noord en zuid zijn door den ondergrond tramtunnel, van de grens van Holborn tot het Embankment loopende, verbonden. Het Londensche tramnet heeft dit eigenaardige, dat het voor het overgrootste deel het vervoer heeft van den werkman en den kleinen burgerman, die in de voorsteden woont.
2025 Welnu, Vrijdagmiddag om vijf uur ongeveer, ontstond door een tot dusverre niet duidelijk verklaarde oorzaak een ontploffing in de electricische tram-centrale te Greenwich, waar men bezig was met eenige uitbreidingswerken. De ontploffing was van dien aard, dat de electricische stroom totaal verbroken werd en alle trams – er zullen er toen op z'n minst een 1200 langs de banen geweest zijn – plotseling tot stilstand
2030 werden gedoemd. Dat was vooral op dat uur, toen duizenden werklieden en City-menschen huiswaarts keerden, een consternatie van belang. Het was dien middag hondenweer, regen bij stroomen, en die menschen verkeerden dus in de onaangename noodzakelijkheid dikwijls eenige mijlen te moeten loopen om hun woning te bereiken. Wel is waar konden velen door middel van motorbussen en ondergrond een eind weg komen, doch lang niet
2035 allen, want ook het aantal motorbussen is sedert het begin van den oorlog langs vele lijnen erg beperkt – tal van bussen zijn door het Departement van Oorlog naar Frankrijk overgebracht voor troepenvervoer, en ook de ondergrondtreinen konden lang niet allen medenemen. Het euvel was ook gisteren nog lang niet verholpen; de tramdienst geleek op niemendal, slechts op enkele lijnen was van een meer of minder
2040 geregelden dienst sprake. Heden wordt met alle kracht gewerkt om morgen weder een normalen toestand te kunnen hebben.

Het gebeurde zal in de eerstvolgende zitting van den London County Council, die het Londensche tramverkeer in exploitatie heeft, zeker aanleiding geven tot ernstige interpellaties, te meer omdat velen beweren, dat die gemeente-exploitatie hier lang
2045 niet is zooals zij wezen moest en men te veel daarop tracht te bezuinigen. Maar wat daarvan ook zij, de staking van de tramwagens is zeker wel een van de lastigste en onaangenaamste geweest die duizenden Londenars ooit ondervonden hebben".

2050 BEURS EN NIJVERHEID.

De Amsterdamsche Beurs.

Door een storende zetfout stond in het ingezonden stuk onder bovenstaand hoofd, opgenomen in de vorige editie, dat thans alle kwade kansen op den geldnemer vallen. Zooals uit het zinsverband duidelijk bleek, was natuurlijk bedoeld: op den geldgever.

2055

De Fransche geldmarkt.

2060 De "Neue Zürcher Zeitung" schrijft, dat het groote publiek in Frankrijk nog steeds geld oppot en dat de banken zich nog niet geneigd toonen tot het aangaan van nieuwe engagementen. Het totale opgepote bedrag wordt op frs. 4 milliard geraamd, waarvan frs. 2½ milliard in goud. Van de wisselkoersen op het buitenland is de Italiaansche verbeterd, in verband met groote aankopen voor het leger. De Russische blijft ongunstig.

De Oostenrijksch-Hongaarsche Bank.

2065 A.s. Maandag heeft een bestuursvergadering der Oostenrijksch-Hongaarsche Bank plaats, waarin voorloopige mededelingen zullen worden gedaan over de resultaten van het ten einde loopende jaar. Deze zijn ongeveer gelijk geweest aan die van het vorig jaar. Een niet onbelangrijk deel van de winst zal voor afschrijvingen op wissels uit Galicië en de Bukowina aangewend moeten worden, zoodat het interim-dividend volgens
2070 de "K. Ztg." aanmerkelijk lager zal zijn dan verleden jaar.

De jaarlijksche balansen en de oorlog.

2075 De directies der groote bankinstellingen te Weenen hebben geconfereerd over de quaestie van het opmaken der jaarlijksche balansen. Zij kwamen tot het resultaat dat het niet gewenscht is het opmaken van balansen achterwege te laten en dat evenmin het vaststellen van bepaalde koersen voor aandelen van wege de regeering wenschelijk is te achten. Dit geldt maar hun meening eveneens voor spaarbanken en verzekeringsmaatschappijen.
2080 Zooals reeds gemeld, heeft ook het Altesten Collegium te Berlijn, in afwijking van zijn aanvankelijk standpunt, geadviseerd dat regeeringsinmenging niet wenschelijk is. Vermoedelijk zal hiervan dus wel in Oostenrijk-Hongarije en in Duitschland worden afgezien.

Uit Frankrijk.

2085 Uit Parijs wordt heden geseind:
De Ministerraad besloot aan de Kamers de noodige kredieten aan te vragen om de bevolking van het bezette gebied te kunnen ondersteunen.
Poincaré teekende een dekreet, waardoor het moratorium voor alle onder de wapens zijnde Fransche burgers en voor de bewoners van het bezette gebied van kracht blijft.
2090 Voor alle andere personen, kan het vervallen der betalingsverplichtingen door eene eenvoudige kostelooze beslissing van de voorzitters der civiele rechtbanken worden uitgesproken. De voorzitters dier rechtbanken kunnen op verzoek der crediteuren de invordering der vervallen verplichtingen toestaan. Het dekreet is van kracht voor alle zoowel voor als na het uitbreken van den oorlog ingestelde vorderingen.